

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

ŠT. 9, 10

SEPTEMBER ♦ 1933 ♦ OKTOBER

LETO 56

L. Pečnik:

Slovenske pete maše.

Te vrste maše — ki bi jih lahko nazivali tudi latinsko-slovenske ali narobe — se zadnja leta po Slovenskem vedno bolj množe. Nekateri jih zagovarjajo kot dopustne, drugi z ozirom na cerkvenoglasbena določila odklanjajo. V »Cerkvenem Glasbeniku« je bilo že parkrat rečeno, da bo treba to zadevo končno veljavno razčistiti. Je pa tudi že skrajni čas.

Kako torej?

Za svojo osebo sem odločen protivnik te mešanice. To radi tega, ker moraš biti pri teh mašah v najhujši pripravljenosti, zlasti za Glorio, za evangelij, darovanje, predglasje itd., če nočeš, da jih ne dobiš od kakega bolj pedantnega predstojnika »po ušesih«: spet si mašo s petjem natezal, čakati sem moral — pa bodi še tolikanj pazljiv. Koliko lepše je voditi petje in orglati pri tihih mašah. Tu je glavno, da paziš na glavne mašne dele, pa je stvar v redu.

Pa mi morda kdo oporeče: saj moraš, če izvajaš latinsko mašo, biti tudi v pripravljenosti. Seveda, ali tu je stvar druga in ta pripravljenost ni tako huda. Ko se izpoje Kyrie, tedaj je že Gloria na vrsti. Tu ni treba nič vratu stegovati proti oltarju; takrat že vem, da mašnik pri oltarju čaka, da intonira Glorio. Ko se ta izpoje, pridejo na vrsto odgovori itd. Vsakdo mora priznati, da je tu stvar, kar se tiče organistove pripravljenosti na odgovore, dosti lažja.

Kako je nastal ta nestvor latinsko-slovenskih maš? Po mojem mnenju: zaradi komoditete in nesposobnosti. Prvi greh so zakrivali duhovniki, ki niso bili voljni potrpeti, da se izpojeta Gloria in Credo, drugega pa so krivi pevski zbori odnosno organisti, ker niso bili zmožni naštudirati in izvajati latinske maše in zraven spadajočih spremenljivih delov.

Na račun komoditete se še danes obilno greši. Nekje so pred kratkim prijemale organista, ko je pripravil za novo mašo petje po liturgičnih predpisih, češ, da je predolgo trajalo in ne vem kaj še vse, tako, da je ta namesto, da bi bil vesel in zadovoljen, ker mu je petje lepo uspelo, bil jezen in žalosten. Še pevcem so dotičniki pogum vzeli.

Še drugi vzroki so. Organisti pripovedujejo: naš župnik ali kaplan pravita: le slovensko pojte, smo prej »fertig«. Potem pravijo: ljudje ne razumejo, kaj se poje. Ta vzrok je najbolj »originalen«. — Seveda, mašnikove molitve pa vse razumejo! — Čuditi se je le, da ne odpravijo *Tantum ergo*,¹ saj ga ljudje tudi ne razumejo.

Ne bom se podrobno spuščal v ta problem. Mnenja sem: kakor so predpisi za opravljanje sv. maše točno opredeljeni, pa ne pride nikomur na um, da bi kaj vedoma ali hoté-izpustil ali predrugačil, tako se naj zadosti tudi predpisom, ki se tičejo liturgičnega petja pri peti maši. Tam pa, kjer niso zmožni in dani pogoji, da tem predpisom v polni meri zadostijo, naj pete maše ne bo!² — Saj ni nikjer predpisano, da mora biti na Veliko noč, Binkošti itd. peta maša. Čemu še potemtakem nedeljo za nedeljo pete maše, ponekod še pri obeh opravilih! Saj so lahko tihe, na koru pa se naj poje v domačem jeziku. K temu še to pripomnim: Ali bi se ne pokazal sijaj praznika v lepši luči, če bi se samo na večje praznike služile pete maše? Tako bi Cerkev tudi s to razliko in prakso doprinesla k večjemu prazničnemu razpoloženju vernikov.³

Da bi naši zbori in organisti v pretežni večini ne bili zmožni nastudirati vsaj ene latinske maše, pa tudi ne drži. Poznam zbor, ki nastopa s spevoigrami in drugimi pevskimi nastopi, toda da bi se potrudil za študij latinske maše, pa mu ne pride na misel. Seveda nič čudnega. Izjave, ki sem jih prej navedel, jih k temu gotovo ne spodbujajo. In če še organisti sami ne čutijo potrebe, da bi se lotili študija kakšne res užitka polne latinske maše, mora stvar stati v kotu. Sam za sebe sem pa dobil vtis, da so se naši cerkveni zbori vrgli na študiranje svetne glasbe in pesmi bolj intenzivno, kot pa tiste, za katero so kot cerkveni zbori poklicani.

Dotaknil se bom še tistega izvirnega izgovora: ljudje ne razumejo latinskega petja. To je že res. Res pa je spet, da imamo molitvenike s popolno in točno prestavo stalnih delov sv. maše. Torej kdor ima količkaj zanimanja, kaj se na koru poje in izvaja, lahko to v takem molitveniku zasleduje. Sicer pa: saj petje kadar se izvaja po liturgičnih predpisih, ni v glavnem za poslušalca predpisano, temveč je predpisano v prvi vrsti zaradi liturgije same. To bi moral vsakdo vedeti in dolžnost bi bila, da bi dušni pastirji vernike v pogledu tega poučili in jim razjasnili, pa bi morebitni izgovori in protivnosti izostale. In potem,

¹ In ta se sedaj vendar poje in mora peti slovensko. Ur.

² Tako določa ljubljanska škofijska okrožnica iz l. 1914. Ur.

³ V ljubljanski škofiji so pete maše na splošno le ob največjih praznikih. Preveč pa jih je v lavantinski škofiji. Ur.

ali je res glavna zahteva, da mora poslušalec besedilo tudi dobesedno razumeti, ko je nesporno, da pojmuje, kaj se poje n. pr. pri Gloriji, ko se ista izvaja itd. Ali glasba sama poslušalcu ne nudi nobenega užitka in duhovne koristi? Res je, da zanima poslušalca pri vsaki pesmi besedilo, toda to bi le bolj veljalo za tiste pesmi, katerim še besedila ne pozna. Tu se čuti ta potreba. Pri latinskih mašah pa to nikakor ne more veljati, vsaj za tiste ne, ki so o posameznih delih sv. maše poučeni. In teh je relativna večina. Kaj se hočejo ti na besedilo kapricirati, ko pa vendar vedo, da se Gloria ali Credo poje vedno po enem in tistem besedilu, ki je že staro nad tisoč let. Zato trditev tistih, ki pravijo, da ljudje latinskih maš ne razumejo, ne drži.

Službujem v vzhodnem delu škofije. V našo cerkev prihaja tudi dosti Prekmurcev, zlasti na večje praznike, ko vedo, da bomo kaj boljšega peli. In mislite, da mi je kateri od teh ljudi, ki so bili do zadnjega časa kulturno zapostavljeni, izjavil, da mu latinska maša ne ugaja? Nasprotno, še pohvalijo petje, češ, danes ste pa spet »trnok (jako) lepo spevali«. Pa imam prijatelje med njimi, ki mi lahko vse odkrito povedo.

Kako tej navadi, ki ni navada, temveč razvada, odpomoči? Po mojem mnenju je samo ena. Škofje bi morali odločno zapovedati: do danes in nič več dalje; če ni pogojev za izvedbo petih maš po liturgičnih predpisih, naj se iste ne služijo, opravljajo naj se samo tihe maše. Druge poti ni; če pa tega ne bo, pa bomo še dalje zabredli kot smo že. Poznam župnijo, kjer se je do zadnjega desetletja izvajala peta maša po liturgičnih predpisih, kadar je pač bila. Prišla je druga »vlada«, pa je zapovedala: le slovensko pojte. In tako pojde naprej.

Napisal sem s tem svoje mnenje. Veselilo me bo, če pove glede tega kaj odločilnega še strokovnjak, ki bo na podlagi določil sv. Stolice celo stvar točno razjasnil.

Da pa ne bi kdo mislil, da sem v gornjem imel v mislih vse razmere, ki vladajo v tem oziru po slovenskem ozemlju, povem, da se moja izvajanja nanašajo samo na lavantinsko škofijo. So sicer tu tudi izjeme, toda malenkostne. Na razmere onstran Save se nisem oziral, ker jih ne poznam, dasi je slišati, da so že začeli tudi tam v tem oziru samolastno ravnati. Toda upam, da bodo nadzorniki organistov in cerkveno-glasbena komisija že storili svoje. — Kdaj pridemo tudi pri nas do te naprave? Morda prihodnje stoletje!

Dodatek uredništva. Z izvajanji g. L. Pečnika se uredništvo »Cerkvenega Glasbenika« popolnoma strinja. Istega mnenja je tudi ljubljanski knezoškofijski ordinariat. Splošna določila o cerkveni glasbi in okrožnica prejšnjega ljubljanskega knezoškofa dr. Antona Bonaventure Jegliča zahtevajo isto. Pri slovesni peti maši, ko poje mašnik mašo v latinskem jeziku, je dolžan tudi kor peti latinsko. Kjer pa to ni mogoče, naj bo tiha maša s petjem v domačem jeziku. Držimo se cerkveno-glasbenih določil, kjer in kolikor najbolj mogoče!

Na pragu novejšje glasbe.

(Dalje.)

Mi govorimo o moderni glasbi v tistem navidez enomiselnem smislu, kot govorimo o klasični, romantični, novoromantični, klasicistični dobi — in zaznamujemo s tem eno dobo, ki se je navidez organsko priključila prejšnjim dobam. Mi vstavljamo tukaj še ne vstavljeno snov in jo ograjamo, skušamo dati do sedaj še negotovemu in razcepljenemu valovanju pred njegovim vstavljenjem gotovo obliko, ne da bi si bili prej na jasnem radi sredstev, ki so ta novi razvoj vpeljala in tej novi glasbi pravo obličje dala. Pojm »modern« stavlja bolj zahtevo novega umetnostnega hotenja in nasprotstva proti periodični dobi, kot določevanje in postavljanje novih temeljev. Sedanja generacija je postavila ta temelj: instinktivno pa čuti, da ni vse sodobnostno-moderno in si s tem ustvarja neki vrednostni pojm, ne da bi prej, prvine tega, kar hoče ž njim po svojem bistvu označiti — natančno razčlenila.

Nastajajo samo po sebi vprašanja: Kaj je prav za prav moderno, kaj ni? Ali se pojma »modern« in »sodoben« krijeta? ali je moderna glasba — sodobna in obratno? Pojm »modern« znači začetek nove glasbene dobe, ki temelji na popolnoma novih tehniških osnovah: označuje prevrstitev, drugačno razporeditev muzikalno-tehničnega materiala, popolno preokrenitev smeri glasbenega razvoja. Claude Debussy je prvi, ki je stari sestav harmonije prebil in nova sredstva pridobil, ki so bila neodvisna od zakonov prejšnjega sestava. Arnold Schönberg premaga dosedanji harmonični sestav popolnoma in uporablja nova sredstva na širši podlagi, toda sistematično — čeprav deluje z docela drugačnimi duševnimi stvariteljskimi nameni.

S tema dvema se začenja moderna doba v ožjem pomenu in s tem nova doba glasbene povestnice. Predidoka doba je obsegala 150 let: začne se po smrti Seb. Bacha (1750), z njegovimi sinovi, manhajmsko šolo in konča pri Rih. Straussu, pri katerem najde temeljno oblikovno počelo in najširše izbočenje. Pa še vedno je ta, sicer razvojno zaključena doba zadnjih 150 let z vsemi njenimi razrastki in zastanki dovolj učinkovita. Ravno ta istočasni razvojni postopek, to navzkrižje dveh — v svojem bistvu si tujih razvojnih potov in dob — ene — dokončne in druge še le začenjajoče — to je bilo v prvi vrsti, ki je otežkočevalo strogo ločitev med enim in drugim in zato tudi izluščitev ravno novih izraznih činiteljev. Vkljub močnemu hotenju mlade generacije — dokopati se do nove glasbe, kljub prvobitni sili: prikazati se na svetlo, vkljub vsemu temu niso mogli — to v enem stoletju vsestransko okrepljeno in oživljeno dobo, ki v razsežnem skladu (v razsežni ploskvi) štrli v novo stoletje, preseka in prelomiti. Tako je mogoče, da nastanejo kompromisi in vsakovrstna izravanjanja. Potom vlaganja novih duhovnih vrednot v stare oblike nastane — če prenesemo Spenglerjevo primeru v glasbeno zgodovino — neke vrste glasbeno-zgodovinski psevdo (ali pa — lik): moderna klijе spodaj pod razvojem, ki se na široko izteka proti koncu in ki začetno moderno mogočno zasenčuje in jo sili, da vmesne prostore, ki so v njenem duhovnem izraznem območju ostali prosti — napolni. (Tudi to je eden izmed vzrokov, zakaj se je moderna glasba v tolikem obsegu obrnila k satiri in groteski.)

Glavno vprašanje in težišče v tem 150 let trajajočem razvoju je ležalo v do konca izvedenem razcvetu in izgraditvi melodično-harmoničnih od znotraj na

¹ K. Westphal: Die moderne Musik (str. 10).

ven delujočih sil in tokov, ki se kot vreli prikazujejo izpod dur — molovega tonovskega sistema. Kadenca je sredstvo vtrditve in vstavitve enkrat začetnega tonovega načina, modulacija pomaga tonov način zabrisati in z drugimi tonovskimi novimi načini v stik priti. Kadenca znači statični (ravnovesni), modulacija pa dinamični (gibalni, silokazni) princip. Napetost znaneča linija, ki jo tvori boj med obema protisilama — k stalnosti, ravnovesju nagibajoča kadenca in gibanje zahtevajoča modulacija — to je prav za prav vsebina vsake skladbe, to je prav za prav merodajno za večjo ali manjšo vrednost vsaktere skladbe. Pri Haydn in Mozartu je ta modulatorijski krog tonovskih načinov prav majhen: omejen je le na modulatorske možnosti najbližje si sorodnih tonovskih načinov: tonika, dominantna, subdominantna — z njihovimi vzporednicami: to je modulatorijski krog, ki se malokdaj prekorači. Kvartna in kvintna sorodnost je v Mozartovih skladbah tako dovršeno izpeljana, da velja skoraj kot oblikovno pravilo, da se napetost med toniko in dominantno v bolj novi luči sploh ne more prikazati. Vse modulatorske možnosti v teh mejah so bile docela izčrpane in odločna volja Beethovnova do razvitejših harmonskih funkcij vodi nujno k precejšnjemu razširjenju modulatorskega kroga, zlasti z vpeljavo medianta, to je tonovskim načinom III. stopnje. Romantiki vporabljajo zlasti tonovski način V. stopnje in to nadaljevanje izvede v nadaljnjih posledicah zlasti Chopin. Oddaljitev od osnovne lestvice raste bolj in bolj. Napetost med tonovskimi načini, ki so si sorodni v prvi stopnji — se v svoji prvobitni kontrastujoči sili zabriše — z vmesnimi stopnjami. Kadenca se prenapolni z modulatoričnimi prvini, s čimer se oropa onega značaja ravnovesja, mirnosti, stabilnosti: dinamični princip modulacije kadenco v njenem značaju popolnoma zabriše. Modulacija porablja vsak akord kot izhodišče do novih prehodnih izmikov: premeri tako ves tonovski krog in pride tako nujno do kromatike, ki ima značaj plavajočega, nedoločnega in tako akord v njegovih odnosih do drugih akordov iste lestvice zamegli in zabriše. Na ta način izgubimo vsako možnost orientacije in komaj vemo, v kateri tonovski lestvici se gibljemo. V Wagnerjevem »Tristanu« je kromatična modulacija dosegla svojo izpolnitev in dospela do njenih meja, ki jih ne sme prekoračiti, če noče žrtvovati in uničiti kadenčnega principa.

Kadenca in modulacija si stojita v razmerju kot dejanje, ki se stopnjuje, pride do viška v napetosti in gre zopet nazaj v ravnovesje; isto je razmerje tudi med posameznimi akordi v harmoniji. Trizvok znači — ravnovesje, statičen princip — ki se pa razgiba, razvija in stopnjuje do čim večje jakosti in napetosti po ostrih in ostrejših disonancah — bodisi četvero ali petero zvokov. Vzporedno z razširitvijo modulatorskega kroga gre zaostritev disonance potom številnih alteracij enako: kot se disonanca razveže v trizvok, tako se modulacija zaključi v kadenci. Kakšen je ta razvez, v kakšnih lokih se modulacija boči proti kadenci — je drugo vprašanje. Ravno na tej tehniki razvozanja, bodisi potom trozvoka kot konsonance ali kadence v modulaciji — se zlomi in prelomi oblikovno hotenje in energija — te prejšnje — minule dobe.

Še enkrat poskusi Reger — s svojim močnim oblikovnim hotenjem docela izčrpani modulaciji nove možnosti pridobiti s tem, da gotove harmonske vmesne stopnje preskoči in izpusti, da z okrajšavo pota modulatorsko gibanje presenetljiveje in drznejše napravi. Z Regerjem je do zadnje možnosti dosežena raztegnitev in razširitev tega prostovoljno-privzetega oblikovalnega modela. Na ozkem prostoru se zvežejo najoddaljenejši tonovski načini: kajti vsak akord ima poganjajočo se, za nečem težečo smer, z drugo besedo: modulatorično silo. Regerjeve harmonije v medsebojnih zvezah tem bolj presenečajo, čim bolj se od glavnega tonovega načina v nasprotni smeri oddaljujejo, čim večja je njih razdalja od tonike. Vendar kljub temu ostane tonika posredno podzavestno,

delujoče središče, žarišče; ostane merilo, ki s to svojo, čeprav oddaljeno prisotnostjo vsemu modulatorično razgibanemu harmonskemu sestavu pravi smisel in pravo vrednoto tega napetostnega toka daje, čeprav je (tonika) ravno vsled izenačujoče sile kromatike, komaj še podzavestno, idealno, pričujoča.

Če pride Reger prav do meje, pa tabori Rih. Strauss prav na najvišji in hkrati obratni točki te dobe. V njem se — kot v točki — križata obe razvojni poti: razvojna pot dosedanjega harmonskega sestava, z novo nastajajočo akordiko. Oba harmonska sestava on uporablja: starejšega na kadenčni in modulaciji temelječega, in sicer z izredno zvitostjo in premetenostjo, ravno tako pa tudi novejšega, na paralelnosti slonečega — sicer še previdno in brez razvidnega sistema. Svoje harmonske kombinacije skuša Strauss raztegniti potom mnogoštevilnih nenavadnih alteracij čez omejeni krog četvero- in peterozvokov. Tako nastanejo akordne tvorbe, ki se dajo z ozirom na notacijo še izvesti iz dosedanjega sistema, vendar pa nimajo v svoji organski sestavi nobene medsebojne zveze. Ti akordi so čiste zvočne vrednote, ki prav za prav prosto vise v tej vrsti harmonskih členov. Konec razvojne dobe, ki obsega več glasbenotvornih generacij, je dosežen okrog konca stoletja. Tehnika razvezovanja, kot muzikalno-tehniška oblika naraščanja vzpona poti navzgor — in odjenjavanje, pot navzdol — je bila njena vsebina. Njena izčrpanost je nujno vodila s seboj nek zastoj, otrplost, odrevenelost, ki se je izživljala v brezplodnem učenjaštvu. Strauss in Reger sta razbila prejšnji harmonski sestav, s čimer sta glasbeni razvoj do neke krize dovedla, ki se je pa mogla rešiti le s postavitvijo novega gradbenega temelja. Vse izpodbude, ki sta jih dala, so bile obrnjene v isto smer. Paralelni akordični sestav je bil prav za prav že zasnovan. Treba je bilo le še tistega, ki naj bi te pobude zavestno in dosledno izdelal in v dejanje postavil.

Debussy je bil tisti, ki je izpolnil te naloge in postavil nove temelje novega glasbenega razvoja, v katerih prvih stadijih se mi nahajamo. Kje leži torej njegova posebna zasluga? Katēra so sredstva, ki jih je on ustvaril in kako se razlikujejo od onih, ki jih kaže doba glasbenega razvoja, ki je za nami? Vsakega tvornega umetnika moremo presojati z dveh vidikov: prvič umetnika kot takega, po kakovosti njegovega stvarjanja, drugič v njegovem zgodovinsko-razvojnem pomenu.

Glasbeno-zgodovinsko delo Debussyjevo — nič manj pomenljivo kot njegovo zgolj muzikalno delo, se more motriti s treh strani: Debussy v razvojni črti francoske glasbe, njegov pomen v notranjem razvoju evropskega muzikalnega razvoja, daljē njegov pomen v odnosih do moderne glasbe, ki temelji v glavnem na njegovih estetskih osnovah.

Umetnostno delo Debussya je predvsem negativno, ki je pa zavisno od pozitivnega. Leži v brezobzirnem razbitju dosedanjih pravil, v razbitju in odpravi dosedaj delujočih osnovnih sil: v prvi vrsti zabrisanja tonovske lestvice in harmoničnega sestava, temelječega na kadenčnem principu. Namesto pravil, ki so urejala natančno razporedbo in premikanje harmonskih tvorb, stopi sedaj sistem paralelnosti: namesto logičnega razporejanja harmonij, princip konsekvence: vztrajnosti. Paralelna akordika izključuje vsako povezanost harmonij med seboj in s tem tudi možnost razveza ene harmonije v drugo — in vodi zato k osvoboditvi disonance, ki postane s tem prosta, od drugih harmonij nič vezana vrednostna enota. Če povemo to z drugimi besedami: V nauku o harmoniji govorimo o glavnih trozvokih: toničnem, dominantnem, subdominantnem. Medsebojni oziri med temi glavnimi trozvoki tonovske lestvice so tudi velikega oblikovnega pomena v skladanju: tonika znači stalnost, uravnovešenost, ploskovnost: dvigajoča sila je dominantna, nazaj stremeča je subdominantna: rezultanta obeh teh dveh protisil je ravno zgoraj opisano dejstvo toničnega

uravnovešenja. Vse te harmonije imajo svoje namestnice: I.—VI. stopnjo, V.—III. stopnjo, IV.—II. stopnjo, ki so v teh svojih silah in svojem delovanju že oslABLJENE v primeru s prejšnjimi. Govorimo dalje o medsebojni sorodnosti: kvartna ali kvintna sorodnost, ki je močnejša v primeri s tereno itd. Vsak disonančen interval ima predpisano razvezno pot — itd. Z oprostivjo in osamosvojitvijo posameznega akorda, odpadejo samo po sebi tudi vse one — medsebojno zavisne sile modulacije in kadence. Istočasno s kadenco je tudi tonovski način (lestvica) osvobodjena svojih funkcij. Melodiji, ki sedaj ni več vezana ne na tonovsko lestvico, ne na posamezne odnose harmonij med seboj, se odpro bogatejše možnosti. Medtem — ko sta se v sedanjem glasbenem sestavu — melodija in harmonija stopili v eno nedeljeno enoto, bile ena od druge zavisne, vise pri Debussyu posamezni akordi prav za prav le na melodiji in je njih razvrstitev odvisna le od zakona vzporednosti, brez najmanjšega ozira na gibanje melodije. To Debussyjevo delo postane za moderno glasbo naravnost osnovne važnosti, čeprav je on — pri vsej množici možnosti, ki so se nudile in nastajale po zlomu starega sistema — zašel v novo maniro: na uporabo celtonske lestvice in na podlagi nje nastalih akordnih tipov zvezanega trozvoka. S tem ni bilo njegovo skladateljsko delovanje v ožjem smislu za nastopajočo generacijo nič posebno plodonosno: ostane sistem v sistemu: manjši krog v velikem krogu. Kljub temu si pa Schönberga ne moremo predstavljati brez Debussya. On gre na tej poti — zbrisanja dosedanjega harmoničnega sestava — konsekvntno do kraja.

Dočim je Debussy odstranil le prej omenjene funkcije in vplive prevladujočih akordnih stopenj, čeprav jih je v svojem nizu na isti način sestavljal: postopa pa Schönberg tudi pri sestavi drugače. Dosedanji princip tvorjenja akordov v tercah (trozvok, čveterozvok, peterozvok) preneha in nastopi sestavni način v kvartah, ki s tem nujno nove sile in stopnjevanja odpre: z drugimi besedami: nove harmonske razvojne možnosti pokaže. Debussy in Schönberg označujeta prve štadije moderne glasbe. Kako zelo je ustvarjanje Debussyjevo ustrezalo želji svojega časa, po veliki novi umetnosti, spričuje svetovno priznanje, ki ga je Debussy — kljub tolikim gibajočim željam po novotarijah — prav za prav kmalu dosegel.

Če poskusimo glasbeno osebnost Debussya nekoliko natančneje orisati, bi poudarili tole*: Upodabljaajoče umetnosti, n. pr. poezija, ki so bile vedno ljubljene hčerke francoskega genija, so tudi v 19. stoletju rodile dela velikih umetniških vrednot: popolnoma drugačno sliko in izgled je pa nudila francoska glasba: v drugi polovici tega (19. stoletja) je padla najnižje, kar je v primeru z nemško romantiko, ki je tedaj blestela v Wagnerju, povzročilo posebno očitno nasprotje. Berlioz, edina pomenljiva veličina v 19. stoletju, je bil potisnjen popolnoma v ozadje: drugi pomenljivejši glasbeniki, so v očigled tedanjemu visokemu nivoju bili komaj imenovani. Meyerbeer in Offenbach sta se bohotila in šopirila v Parizu, oba sicer glasbenika, ki nista mogla v nobenem oziru pokazati sorodstva do francoske duše. Okrog l. 1870 francoske nacionalne glasbe ni bilo. Tudi tedaj osnovano narodno združenje (société nationale) z devizo: ars gallica! ni moglo na stvari posebno spremeniti, četudi se je od-tu ven vedno bolj slišal glas in želja po nacionalni glasbi; pač začetek reakcije, ki začinja zmeraj v podzavestnem. Bize-jeva »Carmen« je bila prva etapa na tej poti, ki so ga pripravljali Saint-Saens, Cesar Franck, Vincent d'Indy, Lalo, Massenet, Fauré, Chabrier, Satie in drugi. Vse muzikalno dejanje je bilo usmerjeno na pomlajenje in obnovo, ki naj bi se izvršila iz francoskega duha: to veliko dejanje se je pa udejavilo šele z Debussyem!

* Die Musik: letnik XXIII., zvezek 7.

Stanko Premrl:

† Jerneju Pirnatu v spomin!

Zopet je preminul eden izmed naših vrst...

»Cerkveni Glasbenik« žaluje za svojim iskrenim prijateljem in zvestim članom ter za pravo cerkveno glasbo vnetim organistom in pevovodjem Jernejem Pirnatom, ki je po kratki in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti, vdan v voljo Vsemogočnega, preminul v Ljubljani 14. avgusta 1933.

Blagopokojni Jernej Pirnat je bil rojen 24. aprila 1885 v Velikih Poljanah pri Ribnici. Ze v mladosti je kazal talent za glasbo in igral v domači cerkvi harmonij. Dvajset let star je na prigovarjanje takratnega velikopoljanskega župnika, sedanjega ljubljanskega stolnega kanonika Josipa Volca vstopil v ljubljansko orglarsko šolo in jo po treh letih l. 1908 dovršil z dobrim uspehom kot eden izmed zadnjih Foersterjevih učencev. Kot organist je služboval dve leti v Št. Gotardu, nato obiskoval večerne tečaje na Zadrufni šoli v Ljubljani ter orglal zopet nekaj časa v Skočidolu na Koroškem. Potem pa je z malimi izjemami živel v Ljubljani, največ kot pevec, deloma kot organist in uslužbenec pri mestni občini. Na frančiškanskem koru je kot izvrsten basist pel 20 let, večkrat tudi v stolnici, eno leto v gledališkem opernem zboru in po raznih društvih. V bivši ženski bolnišnici Kranjske hranilnice je pet let orglal in vodil petje. Iz Ljubljane je hodil nekaj let orglat v Presko in na Dobrovo. L. 1926 je sprejel službo organista in pevovodje pri škofijski cerkvi v Prizrenu, a se naslednje leto vsled šibkega zdravja že zopet vrnil v Ljubljano. Zadnja leta je bil pevovodja pevskega društva »Bežigrad« in Osmerke na Ježici. V službo mestne občine ljubljanske je bil sprejet l. 1928. Tu je kot izučen krojač bil zelo poraben zlasti kot pogrebni garderober.

Pokojni Pirnat je bil srčno blag človek, veselega in odkritega značaja, veren katoličan. V življenju mu sicer sreča ni bila vedno mila; doživel je marsikako burno dobo in bridko razočaranje. Dočakal pa tudi, da je zopet posijalo svetlo solnce v njegove življenjske in družinske razmere. Za njim žaluje njegova soproga Frančiška, rojena Vončina, ki se je z njo poročil l. 1913, in dve hčerki: Ivana in Frančiška. Izrekam jim v svojem, v imenu Cecilijinega in organistovskega društva prav iskreno sožalje. Njihovemu in od nas vseh spoštovanemu in ljubljenu Jerneju pa Bog daj večni pokoj in plačilo v nebesih!

Fr. Ferjančič:

Nova maša na Gorenjskem pa še to in ono.

(Dalje.)

Ker smo prevzeli petje na Zupanovi novi maši, smo hoteli to svojo nalogo tudi častno rešiti, zato smo se v semenišču skrbno pripravljali na to. Po končanih semestralnih izpitih smo se sredi julija veselo razšli na počitnice, nadejaje se, da se v kratkem zopet snidemo v prijaznem šenčurju. Po skupnem sklepu bi se morali tamkaj sestati vsaj v soboto dopoldne pred novo sveto mašo. Jaz pa naj bi po dogovoru z novomašnikom prišel tjakaj že nekoliko prej. Zato sem se iz svojega rojstnega kraja, z Goč pri Vipavi, podal na pot že v četrtek 9. avgusta 1888. Moj brat Edvard, ki še sedaj živi na mojem rojstnem domu kot star fant in stric, me je z domačimi konjiči potegnil čez strme Rebernice do Postojne. Od tamkaj pa sem se ob pol dveh s poštnim vlakom odpeljal proti Ljubljani. Tu je bila moja prva pot v semenišče, kjer sem se predstavil semenišskemu vodji dr. Kulavicu. Bil je prijazen z menoj in dobre volje. Med šolskim letom je življenje v semenišču zelo živahno; v velikih počitnicah pa vlada v semenišču precejšnja dolgočasnost. Razen kakega

člana semeniškega vodstva, ki slučajno ni odšel kam na počitnice, razen treh presbiterjev, ki — vrsteč se — opravljajo svojo službo v stolnici, in razen semeniških poslov je v vsem ogromnem poslopju komaj najti še kako drugo živo bitje. Tako vsaj je bilo v onih starih časih, o katerih pišem. Na svoje veliko veselje pa sem našel tedaj v semenišču poleg presbiterjev tudi še dva člana naše pevske deveterice, namreč Pelca in Hribarja. Seveda nista namepravala že takoj takrat odriniti na novo mašo. Po večerji smo se sešli, kar nas je bilo bogoslovcev, in smo se po stari navadi prijazno razgovarjali o tem in onem. Prenočil sem na številki 21 pri presbiterju Gregoriču.

Drugo jutro sem se že ob pol sedmih odpeljal z gorenjskim vlakom proti Kranju, zadnji postaji pred Šenčurjem. Ker mi je novomašnik pisal, da me bo v Kranju čakal voz, sem se na kranjskem kolodvoru oziral na vse strani, da bi kje ugledal obljubljeni voz, a ni ga bilo videti nikjer. Zato jo krenem peš proti mestu. V Kranju se ustavim le toliko, da izpijem eno kavo, ker sem bil še tešč. Nato pa jo uberem čvrsto po glavni cesti proti Šenčurju. Vročina je bila velika, mudilo se mi ni čisto nič, zato sem jo mahal počasi naprej. Cesta me je peljala skozi široka polja, menjajoča se s prijaznimi, senčnatimi hostami. Ob cesti je bilo nastavljenih več vasic, iz katerih se je krepko oglašal cepec. Vprašam na cesti kmeta, ali je še daleč do Visokega. »Še dobre pol ure,« mi odgovori. »Tam, kjer so mlaji in zastave, tam je Visoko.« »No,« si mislim, »sedaj pa ne bom mogel več zgrešiti Visokega.« Ko dospem na Visoko, povprašam, kje stanuje novomašnik. Pokažejo mi lepo pobeljeno hišo, v katero vodijo široka, nanovo pobarvana vrata. V sobi najdem novomašnika in njegovega očeta, katera prijazno pozdravim; matere ni imel več žive. Nemalo so začudita, ko jima povem, da sem prišel peš, ker sta nalašč zaradi mene poslala voznika na kolodvor. Pozneje se je pokazalo, da je voznik prepozno došel na kolodvor in da me je med tem, ko sem se jaz mudil v Kranju, docela zgrešil. Novomašnikov oče Simon Zupan je bil doma iz Prebačevega in se je kot vdovec priženil h Kobiljekarju, kakor so po domače imenovali novomašnikov dom. Poročil se je s Katro Ušlakar ter imel z njo štiri otroke: gospoda Janeza, Ivano, Franco in Katarino. Kakor mi je tov. Piber sporočil, živi sedaj od Zupanovih le še polsestra Franca, ki je omožena v Št. Petru na Notranjskem, ter dve nečakinji, hčerki Janeza Okorna in Ivane, prave sestre gospodove, dvojčici Marija in Ana.

Ko smo se po mojem dohodu na Zupanov dom nekoliko razgovorili in okrepcali, sem šel z gimnazijskim dijakom Prevcem v pol ure oddaljeni Šenčur, da bi si tamkaj ogledal orgle. Izdelal jih je Goršič leta 1870 kot Opus 17. Orgle sem našel v prav dobrem stanju, saj so bile komaj 18 let stare; edino »trompeta« je bila razglašena. Ko sem nekoliko igral, je prišel kmalu šenčurski kaplan Franc Mekinec iz svojega stanovanja na kor ter je mene in dijaka Prevca povabil k sebi, kjer nama je ljubeznivo postregel. Mekinec je bil rojen v ljubljanskem Trnovem in je bil navdušen cecilijanec. Njegovo ime nahajamo med prvimi ustanovniki našega Cecilijinega društva (gl. Cerkv. Glasbenik 1878, str. 24). Imel je harmonij in je bil glasbeno dobro izobražen. Žal, da je bil vedno bolehen in je moral razne službe menjavati z začasnim pokojem. Ko sem pozneje prišel kot kaplan v ljubljansko Trnovo, sva si bila bližnja soseda in prav dobra prijatelja. Umrli je 29. junija 1908. Bog mu daj večni pokoj!

Od dobrosrčnega kaplana Mekinca sva se s Prevcem podala še k šenčurskemu župniku Martinu Povšetu, ki naju je tudi jako ljubeznivo sprejel. Povše je bil mož zelo majhne postave, a silno bistrega uma in zelo uren. Kakor mi piše tov. Piber, je Povše spremenil obličje Šenčurja. S svojo diplomacijo je odstranil par hiš, ki so zabranjevale pogled na župno cerkev. In sedaj je pogled od velike ceste na fasado župne cerkve v resnici krasen. Tudi

sv. Jurija na konju je odstranil iz velikega oltarja ter ga postavil v nišo nad cerkvenim glavnim portalom. Ljudje so se zaradi tega hudovali. Toda Povše je kot nadomestilo naročil drugega sv. Jurija na platno za veliki oltar. Umetniško ga je naslikal Jurij Šubic. To sliko prištevajo po pravici najlepšim, kar jih je izvršil naš umetnik. Sicer pa je moral župnik Povše v Šenčurju veliko pretrpeti. Nič ni čudnega, ako se župnik včasih zameri nekaterim župljanom. Treba mu je opominjati, svariti, terjati zaostale obresti in drugo. S tem si navadno nakoplje sovražnike. To je izkusil tudi župnik Povše. Pobili so mu okna ter namazali župnišče, ko je bilo prebeljeno prav pred birmo. S tem seveda se mu je zelo zagrenilo življenje v Šenčurju ter je zaprosil za župnijo Ribnico. Stari ljudje iz Šenčurja še pomnijo, kako se je pri odhodu na poti pred gozdom v Voklo še enkrat s solznimi očmi ozrl nazaj v Šenčur ter se nato odpeljal dalje proti Ribnici.

Name je napravil gospod najboljši vtis. Pri čašici vina se je z menoj in z mojim spremljevalcem - dijakom zelo prijazno pomenkoval do poznega večera. Hotela sva se peš vrniti na Visoko, a k sreči se je pripeljal za nama novomašnikov oče, ki je imel opravke v Šenčurju. Z veseljem prisedeval na »lojtrnice« ter zdrketa proti Visokemu. Bil je krasen večer, nebo jasno, brez najmanjše meglice.

Med tem pa je došlo na novomašnikov naslov pismo, v katerem sporoča tov. Košir, da mu zaradi neke razsvetljave v Škofji Loki ne bo mogoče priti že v soboto, kakor je bilo dogovorjeno, temveč šele v nedeljo zjutraj. Ta vest je precej razburila mene in posrednje tudi novomašnika. Potemtakem ne bo mogoče imeti niti ene celotne, skupne pevske vaje. Poleg tega smo nameravali v soboto zvečer prirediti novomašniku podoknico. Ali naj sodeluje pri tem samo en prvi tenorist? Novomašnik je hotel še isti večer brzojaviti Koširju, da mora priti v soboto. A ker bi zaradi prepozne ure brzojavke skoraj gotovo ne hoteli sprejeti, je odložil to na drugo jutro. V soboto je že na vse zgodaj neka ženska nesla brzojavko na brzojavno postajo; a ker je prišla mnogo prezgodaj, brzojavke niso hoteli sprejeti. Ne vem, ali je bila brzojavka pozneje oddana ali ne. Dejstvo je, da je tov. Košir došel v Šenčur šele v nedeljo zjutraj nekoliko pred pričetkom službe božje.

V soboto zjutraj sem čakal na novomašnikovem domu, da pridejo pevci, kakor smo se domenili. Ali na mojo nevoljo ni bilo nikogar. Šele okrog poldne so se pripeljali prvi in kmalu za njimi so došli tudi vsi drugi, razen Koširja. Po skupnem obedu smo šli v Šenčur k pevski vaji, ki smo jo imeli nekaj časa v cerkvi, nato pa v kaplanovem stanovanju. Poskušali smo nekoliko mašo, nato pa pesmi za večerno podoknico.

Po skušnji smo se razšli na razne kraje. Mene je povabil tamošnji organist Janez Hodnik na svoje stanovanje, kjer sem si ogledal nekoliko njegove muzikalije. Hodnik je bil rojen 28. junija 1861 v Orehovcu pri Kostanjevici in je dovršil ljubljansko orglarsko šolo leta 1880. V Šenčurju je opravljal organistovsko službo do 22. februarja 1899. Pozneje je odšel v Ameriko in je umrl v Chicagi l. 1906. Vdova živi še dandanes v Šenčurju v lastni hiši.

Zvečer ob pol devetih se zberemo pevci s svečami v rokah pred župniščem, v katerem se je nahajal tudi novomašnik, ter zapojemo njemu v pozdrav tri pesmice, namreč Abtovo »Večerno«, Vogelново »Glas domovinski« ter Kreutzerjevo »Gospodov dan«. V opravičenje tega bolj skromnega sporeda omenjam še enkrat, da smo tisti večer imeli na razpolago samo enega prvega tenorista in nam torej ni kazalo lotiti se kake daljše skladbe. Glede skladb nemškega izvora pa je treba pomniti, da v tisti dobi pred pol stoletjem nismo imeli na izbiro toliko slovenskih skladb in pesmaric, kakor jih — hvala Bogu — imamo dandanes. Tuptatam smo morali seči tudi po nemških skladbah, kajpada s poslovenjenim besedilom, ako nismo našli primernih skladb v tedaj

še zelo borni slovenski glasbeni literaturi. Po končanem petju se nam zahvali novomašnik ter nas povabi v župnišče, kjer nam postrežejo s pristno vinsko kapljico. Nato pa se odpeljemo na Visoko k počitku. Jaz sem vse dni svojega bivanja v Šenčurju prenočeval pri Zupanovi teti na vasi. To noč se mi je pridružil tudi tov. Pelc.

V nedeljo se po zajtrku odpeljemo pevci v par vozovih v Šenčur, da bi v kaplanovem stanovanju ob harmoniju še nekoliko poskusili to in ono. Med skušnjo pride tudi tov. Košir. Medtem pa se je nabralo v župnišču že veliko število gostov, ki so si pripenjali šopke in vence. Tudi mi si pripnemo vsak svoj šopek. Nato pa hitimo v cerkev na kor, kamor se je nagnetlo že precej ljudstva. Čez nekoliko časa se prikažejo pri cerkvenem vhodu prvi svatje, katerim sledi dolga, dolga vrsta drugih, ker ta nova maša je bila aranžirana v največjem stilu. Dokler ni vstopil novomašnik v cerkev, sem le preludiral na orglah; nato pa smo zapeli Riharjevo »Novomašnik bod' pozdravljen«, ki sem jo priredil za moški zbor. Potem smo peli »Veni Sancte Spiritus«, ki ga je zložil Čapek. Nato pa je bil slavnostni cerkveni govor, ki ga je imel tamošnji rojak Janez Ev. Sajovic, župnik v Slavini in poznejši stolni prošt. Ker je bila gneča v cerkvi silno velika in vročina grozna, da je bil cerkveni strop kar moker od sopare, je bil cerkveni govor vsaj za polovico predolg; trajal je namreč do četrta na dvanajst. Nato se je pričelo darovanje ali »ofer«, kateremu tudi ni bilo ne konca ne kraja. In tako se je sv. maša sama pričela šele okrog poldne. Samo ob sebi umevno je, da smo peli pri sveti maši vse strogo liturgično pravilno. V sv. Cerkvi se je obhajal tisto nedeljo (12. avg.) god sv. Klare. Introit »Dilexisti« smo peli koralno; komunijo »Quinque prudentes virgines« pa, ki ima zelo dolgo besedilo, sem priredil sam za enoglasni zbor in orgle. Graduala »Specie tua« in ofertorija »Filiae regum« nisem pri najboljši volji nikjer mogel najti za moški zbor, zato sem ju zložil sam. Mašo pa smo peli Pogačnikovo »In honorem ss. Cordis Jesu«, ki je v isti dobi izšla za štiriglasni moški zbor. V Cerkvenem Glasbeniku 1886, str. 80 Foerster mašo dobro pohvali in priporoča. Pravi, da v nji nahajamo celo vrsto prijetnih 2-, 3- in 4-glasnih stavkov in ni nobenemu zboru pretežka. S tem smo podprli domačega skladatelja, kar tudi mons. Premrl dandanes tolikrat priporoča. Sicer pa sva si bila s Pogačnikom kot tedanjim vipavskim organistom iskrena prijatelja in to je tudi vplivalo name, da sem se odločil prav za to njegovo mašo. Odgovore pri sv. maši smo peli enoglasno s spremljevanjem orgel; tudi »Deo gratias« pri »Ite missa est« sem spremljal s orglami. »Tantum ergo« smo peli Waldeckov, »De Deum« pa Foersterjev (v rokopisu). Po končani službi božji smo pri novomašnikovem odhodu iz cerkve zapeli še eno kitico Riharjevega »Novomašnika«.

Slavnostni obed je imela duhovščina in še nekaj drugih v župnišču, drugi gostje pa so se odpeljali na Visoko. Pri obedu smo zapeli več pesmic, kakor n. p. »Slovanski brod«, »Bratje v kolo«, »Cerkvica«, »Žežulinka« in druge. Prve litanije so bile v Šenčurju, in sicer litanije vseh svetnikov. Peli smo Vollmarjev »Tantum ergo« in Foersterjev »Laudate«. Po litanijah smo bili še nekaj časa v župnišču, potem pa smo se na kakih 20 vozovih odpeljali na Visoko. Blizu Visokega so čakali novomašnika gostje in belooblečene deklice. Tu smo vsi izstopili ter šli peš proti podružni cerkvi sv. Vida, kjer so bile druge pete litanije Matere božje. Podružnica sv. Vida je najlepša v župniji. Sezidana je v baročnem slogu. Notranjščino krasi štirje jonski stebri. Poleg velikega oltarja ima še dva stranska. Posebno znamenit je oltar Žalostne Matere božje. Na oltarju drži Marija mrtvega božjega Sina v naročju, pod oltarjem pa je v grobnici mrtvo truplo Zveličarjevo. Zlasti v postnem času ljudje veliko molijo pred tem oltarjem, pa tudi veliko sv. maš se tu ob petkih daruje za rajne, ker ima oltar poseben privilegij.

V tej cerkvi smo torej peli litanije po znanem »lemenatarskem« načinu. Cerkev nima orgel, zato je kaplan Mekinec posodil svoj harmonij. Ker je tov. Rihar takrat že odšel, je namesto njega pel drugi tenor tedanji šentjakovski kaplan in poznejši škof Karlin. Po litanijah smo šli vsi na Zupanov dom, kjer je bilo skupno pogoščenje. Zvečer je bila razsvetljava in streljanje; pri tej priliki smo tudi zapeli nekaj pesmic. Kmetom je posebno ugajal »Dudelsack«, ki je povzročil mnogo smeha. Okrog polnoči sva šla s Pelcem na svoje navadno stanovanje k teti, drugi pa so še ostali pri gostih. Drugo jutro zgodaj je odšel tudi Košir domov.

Ko sva zjutraj s Pelcem prišla zopet na Zupanov dom, sva našla goste še vedno pri mizah sedeče. Za nekaj časa še jim pridruživa tudi midva. Ob osmih pa je bral Zupan sv. mašo v cerkvi sv. Vida na Visokem. Kar nas je še ostalo, smo pri sv. maši peli slovenske mašne, Marijine in evharistične pesmi. Po maši smo bili zopet skupaj na podu in se dobro imeli. Kmalu pa so se začeli gostje izgubljati. Popoldne so tudi od nas odšli vsi pevci, razen Pelca, Kunsteljna in mene. Medtem ko smo šli nekoliko na sprehod v hosto, so odšli tudi vsi drugi gostje. V torek dopoldne smo se tudi mi odpravljali na odhod, in sicer smo se namenili na Bled. Ob desetih se še nekoliko okrepčamo in zadnjič skupaj pijemo. Mimogrede vstopi tudi župnik Povše k nam ter se od nas posloviti. Nato se poslovimo od novomašnika in domačih, voznik pa nas odpelje proti Kranju.

Po informacijah, ki mi jih je dal tov. Piber, je rojstni dom blagega Janeza Zupana — po domače Kobiljekarjevega — še danes v najboljšem stanu. Oče Simon je umrl kmalu po novi maši, namreč 3. febr. 1890. Po njegovi smrti je bilo zaradi nekaj dolgov odprodanega več sveta in dve hiši. Saj je bila kmetija velika, večja kot dva grunta. K posestvu so pripadale tri hiše. K prvi, pravi Zupanovi rojstni hiši, se je priženil Okorn Janez iz Senčurja, ki se je 12. nov. 1890 poročil z Ivano, sestro gospoda Janeza. Žal, da mu je Ivana umrla že l. 1898, nakar se je iznova poročil. Okorn je bil med vojno več let župan. Danes slovi po vsej Gorenjski kot vzgleden gostilničar, ki toči samo pristna, nemešana vina. Zato se v Kobiljekarjevi gostilni radi oglašajo ne le domačini, temveč tudi pivci iz Kranja in razni turisti. Drugi hiši se pravi sedaj pri Mesarju, prej pri Debeliku. Tretja hiša pa je bila hiša pri Jurjevki, kjer gospodarji sedaj Jožef Jagodic, oče ravnatelja škof. pisarne v Ljubljani, Jožefa Jagodica. Tudi ta družina je zelo ugledna.

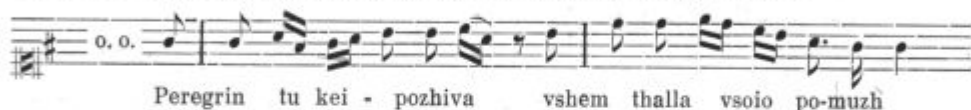
Novomašnik Janez Zupan je po končanem 4. letu bogoslovnih študij služboval najprvo kot kaplan v Vipavi. Ker so Goče, moj rojstni kraj, samo eno uro oddaljene od Vipave, sva se v tisti dobi večkrat videla in obiskala, ko sem prihajal domov na počitnice. Iz Vipave je bil prestavljen na Brezovico pri Ljubljani, kjer pa je služboval samo eno leto. Odtod je prišel 14. julija 1893 kot kurat v Št. Peter na Notranjskem, kjer je deloval v dušnem pastirstvu 11 let in 3 mesece. Tam je ustanovil Hranilnico in Posojilnico, sezidal za isto lastni dom ter prenovil pokopališče. 22. novembra 1904 je odšel kot župni upravitelj v Hrenovice ter vodil župnijske posle poldrugo leto. Potem je bil investiran na tamošnjo župnijo ter je ondi deloval 28 let in osem dni. V Hrenovicah je vodil Prosvetno društvo, Kmetijsko društvo, bil veliko let predsednik Posojilnice in Hranilnice ter mlekarke zadruge. Zelo vneto se je na tej agrarni župniji pečal s kmetijstvom. Imel je tudi namen, sezidati novo župno cerkev, toda svetovna vojna in zrahljano zdravje sta mu ta namen preprečila. Huda bolezen ga je mučila nad deset let. Trpel je vdano, kakor kak mučenec. Umrl je 30. septembra 1932. Njegov spomin ne bo nikdar izginil iz mojega srca in najino nekdanje prijateljstvo bo trajalo tudi onstran groba. Svetila mu večna luč!

(Konec prihodnjič.)

Tri slovenske pesmi o sv. Peregrinu iz 18. stoletja.

Župnišče na Brdu hrani rokopisno knjigo, v kateri so na 72 straneh popisane razne čudežne ozdravitve na priprošnjo sv. Peregrina v kronološkem redu za čas od l. 1748, ko se je prenesel svetnikov kip iz šentviške cerkve v cerkev M. b. na Brdo, do l. 1754. Knjiga je pisana v nemškem jeziku¹, dočim so naslovi poglavij, ki na kratko povedo njihovo vsebino, večinoma latinski; zaključena je z datumom 21. 8. 1754.

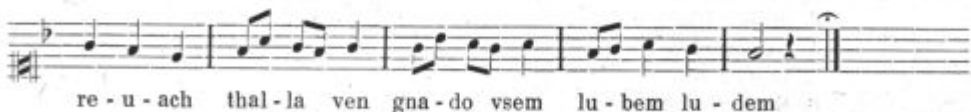
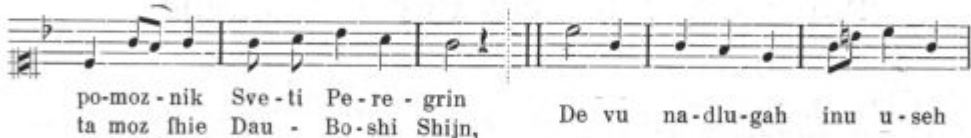
Pred to kroniko je par listov iztrganih, med njo in naslovno stranjo pa je na 18 straneh napisanih 5 pesmi na čast sv. Peregrinu; prvi dve sta nemški, ostale tri so slovenske; avtor ni nikjer naveden. Najprvo je napisana od vsake pesmi prva kitica z notami za en glas v sopranskem ključu, na prihodnji strani sledi vselej tekst cele pesmi. Pravopis prve kitice pod notami in iste kitice v kontekstu cele pesmi ni povsod enak. Tekst pod notami pa tudi ni napisan strogo vsak zlog pod odgovarjajočo noto, temveč le približno in ležerno ter brez vsakih delilnih znamenj. Zlasti je to vidno pri tretji slovenski pesmi (v knjigi pod št. 5), kjer so note s tekstom tako napisane:

Jaz sem pri prepisu tekst tako podstavil notam, kakor se mi je zdelo prav po primerjanju vseh ostalih kitic in po poskušnji, ali se da vsaj večina kitic po tej interpretaciji peti.

Prav toplo se zahvaljujem gospodu župniku Matiji Slaku na Brdu, da mi je dal omenjeno knjigo za prepis pesmi na razpolago.

Sledi prepis vseh treh pesmi:

Ta pesem ima naslov »Ta treka Pefsem od Svetiga Peregrina«. Obsega 6 kitic.

¹ Naslov ji je: Bericht aller Gnaden, so der gottsförchtige Peregrin alda erzeiget. Das Buch zeigt dir, was vor Wunderthat Peregrin zu Egg gewircket hat.

bu - ske fa - re ti ob - stoi ke - der po ze - ste gresh, na
 pre - dem ti lto - pesh na - prei De bosh prou Da - ru-(v)an, na
 hri - bez fe ti pred po - dei Ber - du i - me - nu - van

To je »Ta zheterta pefsem od Svetiga Peregrina« s 14 kiticami.

Le - shem na ta hri - biz the - zhi (na) Ber - du im - me - nu - van
 ve - li - ko ti hua - lo sre - zhi Sa ta Shaz kir je t' Dan,
 En Svetnik tu - kei pre - bi - va Zu - de - isa fo ne - ga moz Pe -
 re - grin tu - kei po - zhiva vshem thalla vso - jo po - mozh.
 (ivo-)

Ta pesem ima naslov »Ena nova Pefsem od S. Peregrina«. Ima 7 kitic.

Nove orgle pri Sv. Petru v Ljubljani.

I. manual:

1. Burdon 16'
2. Principal 8'
3. Široka flavta 8'
4. Salicional 8'
5. Gamba 8'
6. Koncertna viola 8'
7. Oktava 4'
8. Cevna flavta 4'
9. Rog 4'
10. Kvinta $2^{2}/_{3}$ '
11. Superoktava 2'
12. Terca $1^{2}/_{3}$ '
13. Kornet 8' (5 vrsten)
14. Mikstura $2^{2}/_{3}$ ' (5—7 vrstna)
15. Tromba 8'
16. Klarin 4'

II. manual:

17. Viola 16'
18. Violinski principal 8'
19. Burdon 8'
20. Tibia 8'
21. Dolce 8'
22. Vox coelestis 8'
23. Principalino 4'
24. Flauto traverso 4'
25. Dulciana 4'
26. Kvinta $2^{2}/_{3}$ '
27. Flavtica 2'
28. Mikstura 2' (4 vrstni cimballi)
29. Oboja 8'

Pedal:

30. Principalbas 16'
 31. Subbas 16'
 32. Burdon 16' (iz št. 1)
 33. Salicetbas 16' (iz št. 17)
 34. Oktavni bas 8'¹
 35. Burdonal 8' (iz št. 31)
 36. Mikstura 5¹/₃' (4 vrstna)
 37. Superoktava 4' (iz št. 36)
 38. Pozavna 16' —

Zveze:

- man. II—I
 superokt. II—I
 subokt. II—I
 superokt. I
 Superokt. I še posebej
 za zbiravnike
 I — ped.
 II — ped.
 Avtomatični pedal (proč)

Zbiravniki:

p, mf, f, pleno, tutti
 principali, flavte, gosli; jezičniki (zraven) — deluje le v plenu
 Dve prosti kombinaciji²
 En mehaničen podiravec za registre
 Dva mehanična podiravca za prosti kombinaciji
 Generalni crescendo za vse orgle (na valj)

Električni pogon za meh (1¹/₂ konja) se odpira na igravniku, kar je organistu izredno priročno.

Sapni pritisk za pnevmatiko 120 mm, za piščali 78 mm. Zato pnevmatika navzlic dolgi razpeljavi deluje hitro, odlično; glas orgel je pa prav zavoljo nizkega sapnega pritiska navzlic veliki moči celo v polnih orglah mehke, okrogel, voljan, brez vsakršne rezkosti.

Igravnik iz trdega lesa je zelo napravljen, gosposki. Registrski vzvodi so nad II. manualom, obe prosti kombinaciji pa tudi v obliki majhnih dvoravnih vzvodov nad registri. Manualna klaviatura je speljana do a (60 tipk), pedalna pa do f (30 tipk). Igravnik stoji prosto pred orglami 140 cm od omare.

Uglašene so brezhibno, intonirane po značaju vzorno.

Principalna sta oba kremenita, svetla, mehka, bliže klasičnemu vzoru Križmannovemu, Silbermannovemu.

Široka flavta 8' je menda prvi primer v Sloveniji; glas ima poln; pa ne gostega, mazavastega, ampak jasnega, gladkega.

Salicional 8' ima znatno širšo menzuro ko ponavadi; glas se mu obrača proti principalu (suavialu); več vsebine ima. Spada pa med najlepše, najbolj porabne, kar jih v naših orglah sploh imamo.

Koncertna viola je dvovrstna; široki, lepi Gambin glas jo napravi za sijajen, blesteč soloregister. — Oktava in principalino sta brez običajnih trdot, svetla, živa, zlasti drugi zelo poraben tudi za petje.

Cevna flavta 4' ima naznotraj zasukano cevko, ki glavnemu tonu prideva še rahlo terco, ušesu kot tako nezaznavno; pač pa se flavta prav zaradi te terce zdi majhno prehlajena, dasi je prav zavoljo na znotraj zasukanih cevko zelo mehka in se z drugimi spremeni lepo staplja.

Rog 4' se po gladkem, jasnem značaju in vsestranski uporabnosti tudi bliža staršemu, klasičnemu vzoru.

¹ Po dispoziciji bi moral biti kombiniran iz principalbasa, pa ga je mojster na svoj račun naredil samostojnega.

² Eno je mojster dodal iz svojega.

Kornet 8' je dražljiv soloregister; polne orgle pa živo opopra.

Krepka tromba 8' in mehki klarin 4' (ki je v teh orglah tudi posebnost) dajeta polnemu zvoku dovolj krepkega blišča. Škoda, da jezičniki svojega jarkega blišča v višino ne vzdrže.

Drugi manual ima za umetno okrepitev alikvotnega 16' tona široko violo 16', ki tudi ni običajna. Po značaju je režoča, v nižjih legah poje kakor kontrabas v orkestru. Izvrstno je porabljena v pedalu za izrazit in koristen salicetbas 16' — Burdon 8' je značilen po svoji mračni, rahlo nevšečni godrnjavi temoti, v višini pa zaživi in iz polnega hahljajoč žvižga. — Tibia ima širšo menzuro z lahnim, voljnim glasom. — Dolce 8' tvori z ožjo eolino vox coelestis 8', ki ima več telesnosti in je veliko prijetnejša in bolj cerkvena, nego bi bili dve šušljajoči eolini. — Dulciana 4' katerikoli register samo rahlo osvetljuje, bolj jasnega, živega dela, ne da bi se njena štiričevaljska višina ko taka čutila. — Oboa je značilna, lepa, nežna.

Posebnost šentpeterskih orgel je četverovrstna pedalna mikstura $5\frac{1}{2}'$, ki pedalu daje mogočno samostojnost. Med pedalnimi registri omenimo samo izdatni principalbas 16' in bobnečo, veličastno pozavno 16'.

Poleg raznih večvrstnih mikstur imajo orgle veliko samostojnih alikvotnih vrst, ki dobro služijo izpopolnitvi naravnih alikvotnih tonov, hkrati pa so neprecenljive vrednosti za najrazličnejše kombinacije. So namreč vse te visoke vrste tako intonirane, da jih moremo mešati s katerimikoli drugimi vrstami. Iz tega organist dobi nepregledno množico najrazličnejših barv, ki so čudno mikavne, dehtive, izvečine kar nepričakovano dražljive. Tako n. pr. cevna flavta 4' in terca $1\frac{2}{3}'$ dasta ljubek zvonček, druge zopet flageolet, angleški rog, fagot in razne druge čisto svojske barve, ki z orkestralnimi instrumenti nimajo nikake sorodnosti.

Polne orgle so slovesne, vesele, mogočne, kar božajoče. Zlasti veličastno grmi kremeniti pedal.³

Prostor na koru je vzoren. Orgle ga zavzemajo 3.80×7 m; za pevce in igravnik ga je 4.80×7 m.⁴

Omara sama, po načrtih vseučiliškega profesorja arhitekta Vurnika, je zopet posebnost (unicum) v svetovni orgelski arhitekturi.⁵

Šentpeterske orgle so doslej največje in najodličnejše delo mojstra-umetnika Franca Jenka. Jenko z vsakim delom nanovo preseneča, vedno odločneje se uveljavlja v prvih vrstah najboljših mojstrov.

Prof. M. Tome   Dr. Fr. Kimovec   Msgr. St. Premrl   P. H. Sattner

³ Pripravljen je pač za tromannualne orgle, ki bi jih šentpeterska cerkev vsekakor morala imeti; saj so bile prvotno tudi namenjene, pa se je moral tretji manual umekniti denarni stiski, da počaka ugodnejših časov. V orglah je vse pripravljeno, da se bo mogel v nje postaviti tudi še tretji manual, in sicer v zatvornice. — Na to nujno dopolnitev naj cerkveno predstojništvo, ko pridejo ugodnejše razmere, nikar ne pozabi. Potem šele se bodo orgle pokazale v vsej veličastni mogočnosti.

⁴ Šentpeterski kor s sijajnimi orglami je med ljubljanskimi najprimernejši za velike cerkvene koncerte, predvsem za velika orkestralna dela.

⁵ Ves svet nima orgelske omare, da bi bila tej le malo podobna. Prav za prav je samo prekrasen zastor, za oči kakor iz dragocene rdeče tkanine, vse z zlatom prevezene. Iz neznanih višin se na zlatordečih ročicah spušča na kor, da zagrne notranjost orgel: piščali, sapnice, pnevmatično izpeljavo, meh. Pred tem živim, zlasti v solnčnem siju se ljubko bleščečim zastorom stoji vrsta mogočnih srebrnih piščali. Omara je sicer velikanska, pa je navzlic temu na vso moč nežna, lahna, igriva. — To je po vojni že šesta Vurnikova omara, ki po svoji povsem izvorni, visokoumetniški zamisli, pa hkrati po izredni preprostosti z ostalimi vred (Belgrad, Domžale, Kočevje, Črnuče, Vodice) vzbuja priznavanje in občudovanje. Zlasti zato, ker z drugimi Vurnikovimi, tako duhovito zamišljenimi, nima prav nič skupnega. Vsaka je svet zase, vsaka iz dna zajeta. — Umetnik je tudi staro ograjo sijajno porabil in jo svojim namenom prilagodil. Prenovila jo je po njegovih navodilih in dopolnila Pengovova delavnica v Ljubljani.

Organistovske zadeve.

Društvo organistov za ljubljansko škofijo je imelo sejo dne 4. septembra t. l. Navzoči: msgr. Premrl, Zdešar, Heybal, Jerman in Plevel. G. blagajnik poroča, da še veliko članov kljub opominom ni poravnalo še za l. 1932 članarine. Za l. 1933 so večinoma še vsi dolžni plačati. — Kakor je bilo sklenjeno v zadnji seji, preneha članstvo vseh onih, kateri še nimajo plačane članarine za l. 1931 in 1932. — Odobrijo se že izplačane podpore, ki so bile dane od zadnje seje petim članom v znesku Din 1150. — Enemu članu se dovoli podpora Din 200. — Določi se izplačilo vdovskega sklada vdovi po umrlem članu Jerneju Pirnatu. — Članom bomo poslali položnice, da s članarino vred pošljejo zopet znesek 10 Din za prihodnji vdovski sklad. — G. podpredsednik stavi predlog, da naj bi se podala deputacija organistov h g. banu s prošnjo, naj prepreči črtanje zneskov iz občinskih proračunov, ki določajo delno plačo organistu. Več organistov je bilo s tem že občutno prizadetih, ker so jim občine ustavile to izplačilo. Predlog je bil sprejet. — Letni občni zbor naj se po sklepu odbora vrši v sredi meseca novembra. Kraj in čas naj se pravočasno razglasi v časopisih.

Ivan Zdešar.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. O priliki glavne skupščine UJU se je 19. avgusta vršil na Taboru koncert slovenskega učiteljskega zbora. Izvajane so bile skladbe Lajovica, Tajčeviča, Adamiča, Milojeviča, Osterca, Stolcerja-Slavenskega in slovenske narodne v Hubadovi prireditvi. Koncert je vodil pevovodja prof. Srečko Kumar. — O priliki biserne maše g. nadškofa dr. A. B. Jegliča se je 29. avgusta vršil v Unionu pozdravni koncert. Peli so združeni pevski zbori ljubljanskega okrožja Pevske zveze. Vodil jih je prof. Marko Bajuk. Spored je nudil šest mešanih zborov: Premrlovo »Slovansko pesem«, Svetkov »Ponte dei sospiri«, Pušov »Biseromašniku nadškofu dr. Jegliču«, Flajšmanov »Triglav«, Zeleznikovo »Jutro« in Tomčev »Pozdrav nadškofu«. Zenski zbor je zapel Premrlove »Rože za Marija« in Mavov »Oj zato«. Moški zbor pevovodij pa, ki je na tem koncertu prvič nastopil, je izvedel Nedvedovo »Popotnikovo pesem«, Foersterjevi skladbi »Samo« in »Večerni ave« in Premrlovo »Cirilovo oporoko«. Mešani zbor, okrog 400 pevcev, je mogočno in polno donel. Petje je bilo enotno in ubrano. Skladbe velikemu zboru in slavnosti primerne. Zenski zbor je bil dober, siguren; edino v dinamičnem pogledu naj bi skušal drugič doseči večji p. Moški zbor naših organistov-pevovodij je nastopil prav častno. Bil res »na lepi višini, zlit in sočen«, kakor se je izrazil »Slovenčev« poročevalec. Vendar naj drugič nastopi sam brez vsake tuje pomoči! — Škoda, da se naslednji dan, 30. avgusta vsled slabega vremena ni mogel vršiti nameravani in z velikimi žrtvami pripravljeni cerkveni koncert, ki bi se bil vršil na Stadionu v proslavo 1900letnice Odrešenja. Na tem koncertu bi bilo nastopilo okrog 2500 pevcev, združenih v naši Pevski zvezi. Spored je obsegal po večini izbrane naše postne pesmi, poleg njih pa še Premrlovo novo, za to priliko zloženo kantato »Križu povišanemu« in Tomčev tudi nov in za ta koncert zložen vokalni oratorij »Sedem poslednjih Jezusovih besed«, izredno uspelo, v resno cerkvenem, največ polifonskem slogu zloženo skladbo.¹

II. Koncerti drugod. Trboveljski »Slavček« je pel v avgustu na Jesenicah, v Tržiču, na Bledu in še v nekaterih drugih krajih. Primorski akademiki so na svojem propagandnem potovanju po južnem delu naše kraljevine

¹ G. skladatelj prof. Matija Tomc je o svoji skladbi napisal v »Slovencu« poseben članek.

priredili tudi pevske nastope v Slavonskem brodu, Osijeku, Novem Sadu in Belgradu. Povsod je občinstvo osvajala naša pesem. — Angleški peveci so priredili 20. avgusta na Bledu poslovljni koncert. Vodil jih je g. Norman Strafford. — Mladi mariborski harmonikarji so nastopili 6. avgusta na Bledu. Vodi jih g. Šušteršič. — G. Mario Šimenc je koncertiral 10. avgusta s pestrim sporedom pesmi in opernih arij v Mariboru. — 17. avgusta se je vršil koncertni večer steklarjev v Rogaški Slatini. Sodelovali so: koncertna pevka-koloraturka Štefanija Vukova-Frankovska, kapelnik ljubljanske opere Anton Neffat, član ljubljanske opere flavtist Slavko Korošec, pianist Rainhold Gallatia in moški zbor steklarjev pod vodstvom g. Franja Dimlerja. — 27. avgusta so pevski zbori Savinjske doline priredili pevski koncert v Mar. Nazarjih. Nastopili so zbori iz Radmirja, Mozirja, Nazarjev, Šmihela, Šmartna ob Dreti in Sv. Frančiška Ks. Skupno petje je vodil zvezin pevovodja prof. Marko Bajuk. 17. septembra so našeti zbori koncert ponovili v Gornjem gradu. — Mariborsko slovensko pevsko društvo »Maribor« je 3. septembra izvajalo v ptujski stolnici Haydnov oratorij »Sedem zadnjih besed Jezusovih na križu«. Koncert, ki ga je vodil g. Janez Ev. Gašparič, se je vršil v spomin 1900 letnice Odrešenja. — Isti dan je cerkveni pevski zbor v Radečah pri Zid. mostu priredil ravnotam pevski koncert. Vodil ga je g. P. Ulaga. — 7. septembra se je vršil v Rajhenburgu v tamošnji lurški baziliki cerkven koncert. Priredilo ga je dobrodelno društvo »Varstvo« iz Ljubljane. Na sporedu so bile izbrane orgelske točke in samospevi za tenor z orglami. St. Premrl.

Dopisi.

Veržej. Iz Veržeja je bilo v »C. Gl.« pred leti več poročil, ki so se nanašala na petje in glasbo v tukajšnjem salezijanskem zavodu, dočim kakšnega poročila o stanju petja v župni cerkvi ni bilo. Do l. 1931 so opravljali organistovska opravila v župni cerkvi salezijanci — od l. 1922 naprej —, a z navedenim letom se je služba oddala poklicnemu organistu. — Zapuščina, ki jo je ta prevzel, je bila dokaj žalostna. Notni material: nekaj desetih komadov razcefranih glasov brez partitur, pevci: 4 soprani, 2 alta, orgle nadušljive, levo stran treba podreti, polomljen pedal, da malenkosti ne omenjam. Potemtakem je organist moral začeti znova. Na njegovo prošnjo je takratni g. župni upravitelj pozval raz prižnice dekleta in fante, ki bi imeli veselje do cerkvenega petja, k pristopu novo snujočega se pevskega zbora. Priglasilo se je 14 ženskih in 8 moških glasov. Ti so do danes z nekaj izjemami skoraj vsi ostali. Sedaj šteje cerkveni zbor 6 sopranov, 6 altov, 3 tenorje in 5 basov. — Pevske vaje so štirikrat v tednu, in sicer v sredo za ženske, v četrtek za moške glasove, v petek in nedeljo pa so skupne vaje. Ob petkih je najprej priprava; ponovijo in obdelajo se pesmi, ki pridejo na spored prihodnjo nedeljo, hkrati se vadi kakšna nova skladba. Ob nedeljah pa se vadijo samo nove skladbe, ki pridejo sčasoma na dnevni red; če pa je kakšen praznik prve dni v tednu, potem je priprava za ta praznik. Za večje praznike, ko je treba pripraviti več petja, pa imamo še več vaj. Tako se dela skozi vse leto, samo ob času košnje in žetve se moramo zadovoljiti z dvema vajama na teden. Je to precej truda in požrtvovalnosti, toda so tudi uspehi temu primerni.

Pevski zbor nastopi samo enkrat ob nedeljah, le ob večjih praznikih pri obeh opravljenih in večernicah. Pri rani maši in večernicah imamo ljudsko petje; zadnji čas tudi menjavamo, pri rani maši zborovsko, pri pozni ljudsko petje, ki je pri nas, kakor povsod v Prlekiji, že od nekdaž udomačeno. Kolika blagodat je to za organista in za pevski zbor, ve samo tisti, ki je to skusil. Zaradi tega se lahko zbor pripravi za svoj vsakonedeljski in prazniški nastop prav skrbno.

Naš repertoar ni bogat, a tembolj skrbno pripravljen. Pojemo: 13 blagoslovnih in 10 Tantum ergo odn. V Zakramentu, 18 mašnih, 24 Marijinih, 32 evharističnih in

Srca Jezusovega, 10 božičnih, 8 velikonočnih, 10 prazniških in svetniških, 5 adventnih, 4 postne, 10 raznih (tu je všteto po zapisniku P. K. Kolb, Staroslovenska misa v čast sv. Andriju, P. H. Sattnerjev Vstal je Gospod in dr.), 7 lat. skladb, med temi: Ignacij Hladnik, Missa Ss. Rosarii, Jos. Gruber, op. 105 Jubilaeums Messe, P. Griesbacher, Missa Stella maris, 11 pesmi za moški zbor. Vse skladbe so večinoma domačih skladateljev, novejša literatura, le nekaj je tujih.

Pevske vaje se vrše v župnišču v pevski sobi. V ta namen je bil kupljen v jeseni 1931 po posredovanju domačega organista prav dober harmonij s 5 oktavami jako poceni iz neke zapuščine. Preje so se morali pevci hoditi vadit v zavod. Sedanji g. župni upravitelj pa je uvidel, da je ta pot s temi izprehodi bolj trnjeva, zato se je odločil za nakup harmonija. Čeprav je isti pri nakupu žalostno izgledal, vendar je potem ne velikih popravil in čiščenja, ki ga je opravil organist, pridobil še enkratno svojo kupno ceno, kar je tudi cerkvenemu inventarju v korist.

Kot že omenjeno so bile orgle v slabem stanju, zlasti pedal je bil skoraj neraben, tudi na koru je bilo prostora kvečjemu za osem pevcev. Igralnik vzdignjen v ograjo, ob straneh klopi, kot je pri nas večinoma »obligatno«. Da bi prišli do večjega prostora za pevce, je organist napravil načrt, po katerem bi se napravil pred in okoli igralnika balkon. Da ni ostalo samo pri načrtu, je nagovoril cerkveno predstojništvo, ki je pokazalo za stvar razumevanje, ter odobrilo načrt in hkrati navdušil pevce, da v ta namen — v kritje stroškov — priredijo nekaj cerkvenih koncertov. In res, pevci so se z veseljem odzvali. Dva meseca smo se vadili. Prvi nastop je bil na god sv. Cecilije 22. septembra 1931 v domači župni cerkvi, nadalje smo gostovali 6. decembra 1931 v Gornji Radgoni, 29. junija 1932 v Vel. Polani (Prekmurje) in 31. julija 1932 na Kapeli. — Ker se doma nismo mogli zanesti na orgle, smo imeli za spremljevanje harmonij. Spored za te nastope je bil sledeč: 1. Predigra. 2. V. Vodopivec, Mariji. 3. P. K. Kolb, Iz Staroslovenske mise: Veruju, Blagosloven, Aganče Boži. 4. A. Guilmant, Noël Languedocien, orgle. 5. Dr. Schwab, Zdrava Marija. 6. Dr. Mlinar-Cigale, O Jezus, sladka mana. 7. P. H. Sattner, Posvetitev Mariji. 8. K. Adamič, Zdrava Mati. 9. Jos. Calaerts, Preludij. 10. Stanko Premrl, Z glasnim šumom s kora. 11. Al. Mav, Najlepši trenutki. 12. E. Hochreiter, O Danica. 13. I. Pogačnik, Hostija. 14. Al. Mav, Varihom Slovenije. 15. I. S. Bach, Poigra. Vstopnine ni bilo, prosili smo le prostovoljne prispevke.

No in ob božiču 1931 smo že stali na novem balkonu v veliko veselje vsem pevcem, ki so poleg tega še imeli zavest, da je ta naprava sad njihovega truda in požrtvovalnosti. Gotovo edinstven primer v naši škofiji! Vse delo, razen kuluka pevcev, materijal, mizar in zidar je stalo okoli 700 Din. Tudi organist, odnosno orgle so prišle do novega pedala; v nedeljo 22. maja 1932 sem prvič na njem igral. Načrt sem napravil sam, strugati, žagati in vrtati sem tudi pomagal. — Novi pedal je vstavljen za 14 cm v igralnik zaradi lažje igre, tastatura je normalna C—d, preje C—g, as—d repetira nazaj, to se je napravilo zaradi praktičnih razlogov. Ta rekonstrukcija pa ni bila enostavna. Poteze za registre so se morale vse podaljšati, napraviti dva nova gredlja za kote, tudi velatura se je morala vsa predelati. Mizarska dela, kakor tudi pri balkonu je izvršil g. Mat. Osterc, tukajšnji tržan in posestnik, ki ima za takšen posel veliko veselja in ga moram v znak zahvalnosti omeniti. Njegov račun ni bil prevelik, drugo pa bo — Bog plačal! Tudi ta strošek je bil poravnán iz dohodkov pevskih nastopov. (Če koga zanima, kako se dá na preprost in lahek, hkrati okusen način rešiti problem tesnega kora in nerodnega pedala, naj si pride k nam to reč ogledat.) Koncem junija 1932 so bile uglasene tudi orgle po orglarskem podjetju Brandl. Tako imamo sedaj kor in orgle, kolikor mogoče dobro urejeno.

Naše orgle so bile postavljene dne 30. marca 1870 po orglarskem mojstru Adalbertu Kafka v Mariboru, kot je v njihovi notranjosti zabeleženo. Starejši rod še pomni, da so šli štirje vozniki po nje. Ko so se od doma odpravljali, je bilo najlepše vreme, nazaj domov pa sta jih sneg in dež preganjala. — Manual je s sedmimi, pedal s tremi registri. Sicer so manualne sapnice pripravljene za osem registrov, ena smučka je zabita, vendar ima manual že prvotno samo sedem registrov. Prvotna dispozicija — označena do lani

na reg. potezah — jim je bila: man. Principal 4', Rohrflöte 4', Spitzflöte 4', Octav 2', Bordunflöte 8', Gedeckt 8', Mikstura 3×; pedal: Basson 8', Quintbas in Octavbas 4'. Torej vsi spremeni, ki pridejo kot kovinasti v poštev, so 4 čevljski, le leseni so 8 čevljski. Vendar pa naročniki orgel niso bili menda z njimi zadovoljni, kajti namesto Spitzflöte 4', kot je bila na potezi oznaka, je stal spremen Viola di Gamba 8'. Soditi je, da jo je bil mojster primoran ne dolgo po predaji orgel na novo vstaviti. V letu 1916 po odvzemu prospekta pa je orglarsko podjetje Brandl namesto Rohrflöte 4' postavilo novo Gambo 8'. Ta register je najlepši v vseh orglah. Obenem so se podaljšale piščali v Bassonu 8' in se pokrile, da se je dobil Subbas 16', kakor tudi so se pokrile piščali Quintbasa, da se je dobil Octavbas 8'. Vendar se pri Subbasu delo ni posrečilo. Zaradi premale menzure ne odgovarja in ne poje dobro. Boljše bi bilo, da bi se vsaj prve tri piščali C, Cis, D napravile nove, prejšnji C pa bi se postavil na Es, kar bi odgovarjalo menzuri Subbasa, le še bolj krepak bi bil. Octavbas je dober, odgovarja Bordunalu. Ker pa sta bila sedaj kar dva spremena istega značaja: stara Viola di Gamba 8' in nova Gamba 8', se je lani, ko so se orgle uglaševale, Viola di Gamba preintonirala na Salicional 8', kolikor se je pač jo dalo, ker je piano-register v orglah občutno manjkal. Končno se je še Octav 2' prestavil oktavo višje (namreč samo piščali, spodnja C je prišla na c), tako smo dobili nov 4' register, ki se je preintoniral v Flauto 4', ki je prav živa. Tako so orgle po svojem »rojstvu« doživele še tri spremembe v dispoziciji. Tudi meh je bil deležen še enih pomožnih škarij, mehač pa novega kazalca v obliki manometra. To zaradi tega, ker nimamo stalnega, ter so nekateri, ki so bili bolj nestrpnega značaja, pomagali še vleči dotični vzvod, ki kaže visokost sape, čemur pa se ta ni protivil in rajši popustil. Potemtakem se je moralo po nekajkrat v letu popravljati. Sedaj pa je kazalec za steklom, ki pa ni vabljev za prste! Tudi to napravo sta vstavila naša domača mojstra. — Po vseh teh pomlajevalnih operacijah imajo sedaj orgle nastopno dispozicijo. Manual: Principal (Octav) 4', Gamba 8', Salicional 8', Bordunflöte 8', Gedeckt 8', Flauto 4', Mikstura 3×; Pedal: Subbas 16', Bordunal 8', Octave 4'. Tako so orgle po danih možnostih restavrirane, ter bodo še precej časa služile svojemu namenu, čeprav so jih že »na smrt« obsojali. — Toliko o orglah. Napisal sem pa to zgolj zaradi tega, ker sem gotov, da imajo na mnogih krajih orgle morda »v zadnjih zdihljajih«, pa jih prepuščajo propadanju, zraven pa mislijo na nove, ali »nema budžetne možnosti! Nimajo pa ljubezni in razumevanja, da bi onemu, kar imajo, podaljšali obstoj!

Notni arhiv je dobro urejen. Če ni glasov na razpolago, se doma razmnožijo na opalografu. Med pevci imamo izbornega kaligrafa g. Rajka Topolovca, ki piše besedilo, organist pa note. O notnem arhivu se vodi zapisnik, potem zapisnik o naštudiranih skladbah in zadnji čas o izvajanju petja na koru. Vodi se tudi članski zapisnik in »črna knjiga« — zapisnik zamud. Tako imamo pregled čez vse. Kdor misli, da je to nepotrebno, ali celo otročarija, se moti. Kako je zanimivo koncem leta prelistati eden ali drugi zapisnik. Če smo včasih v zadregi, kaj se naj poje, se kratkomalo vzame spored, ki se je izvajal pred pol ali približno enim letom. Kako hitra je rešitev. Tudi imajo pevci rešpekt pred »črno knjigo«, kajti koncem leta postanejo vsi »grehi« očiti. Takrat imamo nekak občni zbor, pove se, koliko smo napredovali, objavi se letna statistika vaj, nastopov in dr. »Črna knjiga« pove, koliko in kaj je kateri zamudil, vsakdo pa je vesel, čim manj je zagrešil. — To je vse potrebno radi skupnosti zbora in da postane vez med pevci čim tesnejša; a eno je glavno: gre predvsem, da se ohrani in vzdrži red in disciplina. Štirikrat na leto so pevci od cerkvenega predstojništva pogoščeni (na Veliko noč, Telovo, patrocinj sv. Mihaela in koncem leta). Predstojništvo jim na ta način pokaže, da zna ceniti njihovo delovanje. Za kar mu gre vsa čast in hvala.

Letos je v nedeljo 7. maja pevski zbor priredil svoj II. cerkveni koncert v župni cerkvi s sledečimi sporedom: 1. Dr. Jos. Ipavic, Himna; 2. Al. Mav, Kako si nam draga; 3. Ign. Hladnik, Marijina kantata št. 2; 4. P. Griesbacher, Iz Missa Stella maris: Gloria, Credo, Agnus Dei. 5. Jos. Calaerts, op. 22, Prayer, vijolina in orgle; 6. P. H. Sattner, Vstal je Gospod; 7. Dr. Mlinar-Cigale, Krasota, Jezus, angelska; 8. Dr. Fr. Kimovec, Tiho solnce plava; 9. St. Premrl, Jezus je majhen; 10. V. Vodopivec, Ave Marija, rajski

dar. — Čeprav ni bilo vstopnine in je moralna stran koncerta zadovoljivo izpadla, je bil obisk od strani domačinov silno slab. Če ne bi bilo gostov, bi se ne izplačalo nastopiti. Mislim, da Vrženci ne bodo tako kmalu doma čakali cerkvenega koncerta. Vsaj to si pevci od strani župljanov zaslužijo, da ti pokažejo vsaj nekoliko zanimanja za njihovo kulturno delo.

Ako bo mogoče, gremo še tekom poletja drugam gostovat. S tem so seveda križi. Treba je dobiti od strani cerkvenega predstojništva dovoljenje za nastop, po drugi strani ti preti še morebitna ljubosumnost organista ali pevskega zbora. Ti so mnenja, da gre za prestiž nastopajočega pevskega zbora in da se ta pride samo postavljat. No, za kaj takšnega po svetu hoditi se pa res ne izplača. Gre za vse drugo. — V prvi vrsti je pevski nastop gotovo kulturni pojav. V koliko se pa izvajanju more prisoditi umetniška vrednost, je zadeva izvajajočega zbora, njegove interpretacije in prednašanja, ki se bo gotovo v to plat tudi potrudil. Dalje smo ljudje že tako ustvarjeni, da radi nekaj novega vidimo in čujemo; naj se torej dá ljudem prilika, da na domačem koru tudi slišijo tuj zbor. Nekaj ali več užitka si bo vsakdo odnesel. In potem. Domač organist in pevski zbor imata malokdaj priliko slišati drugi zbor. S tem jima je dana lepa prilika, da raz svojega kora čujeta petje. Pri tem se organist in pevci, če so pozorni, pri izvajanju dosti naučijo in pridobijo. Domača cerkev jim je nazorna šola za vse predpise in zahteve petja, če svoje vtise prav obrnejo v resno plat, bodisi da je izvajanje nastopajočega zbora dobro ali slabo. Vendar pa ni dvoma, da se ne bi zbor, ki se upa in gre na gostovanje, dobro pripravil. Nadalje tisti neumni predsodki: kaj nam hoče ta ali oni zbor iz podeželske fare zapeti. Če bi prišla kakšna Glasbena Matica ali kaj sličnega, to se že izplača poslušati, toda kaj in kako nam bodo ti, ki so naše »glihe«, ali pa še nas ne dosežejo (tako si pevci mislijo), zapeli. In ravno za to gre.

Nesporno je, da je petje zbora, ki ima 80—100 pevskih moči vse kaj drugega, kot podeželskega zbora, ki ima okrog 20 pevcev, pa naj bodo njegova izvajanja še tako na višku. Toda, da prisodobim. Poslušanje velikega zbora je za nas, kot je siromaku, ki je dan na dan krompir — pečenka, ki jo je deležen nekajkrat v letu. Zakaj ne bi rajši potemtakem svoje vsakdanje hrane, na katero smo prisiljeni, zajeli tudi iz druge skleda, da poskusimo, kako si drugi isto jed pripravijo ob istih pogojih. Torej zakaj omalovaževati dane možnosti, ob katerih se splošno nahajamo. Čemu poveličevati na eni strani izvajanja velikih zborov, do katerih nam na deželi ni dano priti, na drugi strani pa v naprej obsoditi izvajanja manjših zborov, da so za nič in s tem samega tolči po ustih, ko smo pa le navezani na zборе, katerih številčna moč se včasih začne od 15 naprej ali pa še manj. Čemu torej hlatasti po efektih velikih zborov? Zakaj si pred samim seboj zapirati oči?! Naša dolžnost je, da se naši zbori, ki so v kakršnih koli razmerah in pogojih, izšolajo glasovno in tehnično ravno tako kot kakšna Glasbena Matica. To pa bomo le dosegli, če se poslužimo vsega, kar se nam nudi in nam je dano ter potrebno in koristno v dosegu teh ciljev.

Radi tega se mora to mišljenje naših organistov in pevcev temeljito preorijentirati. Na vsak način se mora, kar se tiče nastopov naših podeželskih zborov po drugod (gostovanja), dati več pozornosti in naklonjenosti. Če se bodo cerkveni zbori pri takšnih nastopih (tu mislim cerkvene kakor i svetne programe odnosno nastope) medsebojno podpirali in šli drug drugemu, kakor tudi poklicani faktorji, na roko, uspehi gotovo ne bodo izostali. Ne bodimo pa tudi drug drugemu nevoščljivi, temveč tekmuje plemenito in smotreno. Nadalje ima takšno gostovanje tudi to korist, da pevci, ki gostujejo, dobijo čut, da je njihovo delo kulturnega pomena, postanejo bolj agilni, s takšnimi nastopi si pridobijo večjo sigurnost. In končno, ali ne bodo takšna gostovanja pobudila tam, kjer še ni razvito, večje zanimanje, vnemo za lepo in dostojnejše petje? Torej je korist, ki jo dá takšen nastop, vsestranska.

Končam. Skoraj sem zašel na čisto drugo stran, kot sem se namenil. Pa mislim, da temu dopisu to ne bo škodovalo, čeravno vidim, da sem ga precej nategnil.

Če še omenim, da se v naši župni cerkvi zadosti liturgičnim predpisom petja pri sv. maši osem- do desetkrat v letu ter se izvajajo spremenljivi deli sv. maše deloma

koralno, deloma recitirajo, po ofertoriju pa se zapoje kakšen vložek, ki se nanaša na praznik. Drugače pa imamo »slovenske« pete sv. maše čez leto in dan. Ljudskega petja ne bom posebej omenjal. Poje se 19 blagoslovnih, 8 mašnih, 43 Marijinih, 32 evharističnih in Srca Jez., 11 adventnih in božičnih, 16 postnih in velikonočnih, nadalje še znajo dosti odpevkov za litanije, več križevih potov in dr. To so samo stari napevi, ki so zabeleženi v posebni zbirki. Pripomnim še, da je poldrugo leto obstojal mladinski zbor, ki pa se je razšel iz enih in drugih vzrokov, ki pa jih ne morem omenjati, da ne bo zamere. S tem je v glavnem vse povedano iz glasbenega življenja cerkvenega kora v Veržeju.

Lajoš Pečnik.

Pariz. Velecenjeni gospod profesor! Oprostite, da Vas nadlegujem, toda nimam nikogar drugega, na katerega bi se mogel v tej stvari obrniti. Naj Vam najprej opišem svoj položaj. Sem na prvi francoski katoliški univerzi in v najelitnejšem francoskem semenišču. V semenišču samem nas je 15 narodnosti. Zato sem začel seznanjati kolege s slovensko pesmijo. O božiču smo trije Slovenci, ki smo tu, peli narodne pesmi, za danes večer sem pripravil že cel kvartet in bomo peli poleg narodnih še Sattnerja, Prelovca, Schwaba, Gerbiča. Za bas sem izučil Francoza in je naravnost sijajen kvartet to. Žalibog nimam nobene Vaše kompozicije tu, kot Božične skrivnosti, in tudi nimam drugih not kot Pevčeve zборе. Zato bi Vam bil neizmerno hvaležen, če bi mi Vi mogli poskrbeti kaj not, predvsem seveda za moški zbor, in sicer kaj takega, da bom res mogel podati »našo« glasbo. To je ena prošnja. Druga je pa ta. V našo cerkev hodi boljša družba Pariza in naš zbor (moški) je znan kot eden najboljših, če izvzamem koncertne zборе v najbolj buržujskih cerkvah. Pojemo pa izključno koral in klasično glasbo. Za veliki teden recimo je samo Palestrina, sicer pa pojejo še kakega Vittoria ali Viadana in to je vse. Zato poskušam, da bi uvedel tudi malo novejšo glasbo. Seveda, če nič nimam, ne morem tudi nič narediti. Edina stvar je bila do sedaj, da smo peli Vaš Miserere v f-molu, če se ne motim, in je bilo veliko navdušenje. In sedaj Vas pa prosim, če ste tako dobri in mi preskrbite kaj lepega od cerkvene glasbe. Antifone, psalme, himne, seveda, kar je v latinščini in za moški zbor. Zlasti bi Vam bil hvaležen za Vaše kompozicije, od katerih poznam one antifone za Svečnico in Veliko noč. Mogoče mi morete poskrbeti tudi kak Gallusov madrigal, zato, da bom mogel pokazati tudi klasično glasbo, čeprav samo v notah (saj je mislim vse za mešani zbor).

Tukaj je koral doma! Poje prav vse, vsak s svojim tekstom v roki. Mnogokrat peta maša, vsako nedeljo so pete vespere, tu je res liturgija integralen del življenja. Sicer pa o francoskem petju nisem dobil ravno ugodnega vtisa. Ne samo to, da nimajo lepih glasov, marveč tudi z okusom je bolj taka. To je včasih za zbežat, ko recimo po vesperah začnejo na koru igrati kakšen menuet ali pa kar polko, tako nekako, kot na vrtiljaku v Tivoli. Francozi se pa tako pobožno zraven drže, kot bi bilo vse v redu in čeprav Kranjcu kar noge privzdiguje. Tudi malo bolj nove kompozicije, ki so pa bele vrane, so šibke. Vse je pod vplivom klasične glasbe. Tema, in nato razvoj v treh glasovih. Ali pa kot o božiču, medene uspavanke brez kosti. Rekel bi, da je mehkužna glasba. Sicer pa ne vem, če se pravilno izvaja. Zdi se mi, da je ravno narobe prav: klasična glasba kakega Palestrine je bolj vokalna in torej takt ni tako metronomsko natančen kot pri kakem Franeku. Tudi kak Bach zahteva bolj vokalno diriganje in malo čuta. Nasprotno mora biti pa koral bolj gibčen, ritmičen, sicer izgubi vsako lepoto in, zdi se mi, vsak značaj umetnine. Tu pa vlečejo, da je groza. Seveda je to razumljivo pri masi par sto ljudi, pa vendar. Končnice pri psalmih so nekaj groznega. Morda se mi bo tudi tu posrečilo vpeljati to, kar sem lani pri Vaših predavanjih in v stolnici pridobil. Torej vidite, da je mnogo zanimivega tudi pri nas. — Pozdravlja Vas vdani Stanko Natlačen, 21, rue d'Assas, Paris 6.

Šmartno ob Paki. — Svoječasno sem poročal v »C. GL.«, da sem ustanovil za cerkveno petje mladinski zbor. Ta zbor se je vedno bolj izpopolnjeval. Ko sem bil upokojen ter je nastopil službo moj sin, ki je ravno prišel od vojakov, se je tega zbora oklenil z vsem srcem. Petje tega zbora je vedno napredovalo. Tukajšnji učitelj g. Hudales, ki se je že poprej v šoli veliko trudil s petjem, je sprožil idejo, da se ta

zbor poveča in se prične učiti tudi narodnih in svetnih umetnih pesmi. Začel je takoj s poukom. Bilo je res veliko truda, toda ta je bogato poplačan. 60 otrok v starosti od 9 do 14 let sedaj res krasno poje. Vsako nedeljo pojejo pri sv. maši ob 10 in popoldne ob 2. Ljudstvo je za to petje silno vneto. Dne 30. aprila pa je nastopil mladinski zbor javno na koncertu z 21 pesmimi. V prvem delu koncerta so peli razne narodne pesmi, harmonizirane od Preglja, Adamiča itd. Dirigiral je g. Hudales. Drugi del je obsegal same nove, še nikdar proizvajane skladbe, katere je zložil tukajšnji organist Fr. Klaninik ml. za troglasni zbor ter jih je tudi sam vodil. Obisk je bil nepričakovan. Uspeh, gmoten in moralen, popoln. Občinstvo je burno plaskalo. Veliko pesmi so morali ponoviti. Ljudje so bili tako ganjeni, da so celo moški jokali. Res, otroška pesem čudovito vpliva na odrasle. Dne 14. maja so koncert ponovili. Zopet velik obisk. Časopisi: »Slovenec«, »Jutro« in »Slov. Gospodar« so prinesli zelo pohvalne članke. Dne 28. t. m. so priredili koncert v Petrovčah. Tudi tam so bili deležni velikih ovacij. Sedaj bodo priredili celo vrsto koncertov po raznih krajih, kamor so vabljeni. Prav pridno se že učijo novih pesmi za nov spored. Pri vsem tem se pa prav pridno učijo tudi cerkvenega petja. Res, truda je obojestransko veliko, toda uspehi poplačajo vse. Omeniti moram, da pojejo zelo težke skladbe, pa vse brez not. Sodelujejo tudi pri ljudskem petju.

Zakaj poročam o tem? Mogoče bi kdo rekel: samohvala! Nič takega! Poročam zato, da bi s tem zbudil druge organiste, naj začnejo ustanavljati mladinske zборе. Koliko veselja bodo s tem užili, koliko veselja napravili otrokom in staršem, sebi pa vzgojili krasen naraščaj. Veliko zahvalo zasluži g. učitelj Hudales, ki se ne straši nobenih težav in deluje tako požrtvovalno. Vsi ti malčki, kakor tudi drugi mu bodo za njegov trud vedno hvaležni.

Zdaj pa še nekaj besed o našem tukajšnjem ljudskem petju. Kako je drugod, mi ni znano. Tukaj pa smo že pričeli. Pred štirinajstimi dnevi so oznanili iz pridige vlč. g. dekan Presker, da bomo začeli uvajati ljudsko petje po ukazu škofijstva, g. kaplan Sternad pa so imeli kar pridigo o tem. Drugo nedeljo po večernicah smo imeli že nekaj vaj, in to v cerkvi. Organist na koru pri orglah, g. kaplan v cerkvi med ljudmi. Zbralo se je lepo število pevcev. Že kar prve vaje so dobro izpadle. Dne 28. t. m. smo pri večernicah že imeli ljudsko petje. Poprej ni nihče odprl ust pri petju. V nedeljo pa je bila cerkev polna kakor malokdaj pri večernicah. Peli smo vsi blagoslov in lavretanske litanijske. Reči smem, da je pela vsa cerkev. Bilo je nekaj veličastnega. Še stari možje so odprli usta in korajžno zapeli. Nekateri so bili do solz ganjeni. Kaj takega se pač pri nas ni nikoli slišalo. Po končanih večernicah pa smo zopet nekoliko poskusili za v bodoče. Pri vajah se cerkveni pevci našega mešanega zbora pomešajo v cerkvi med ostale, da ti dobijo bolj korajžo. Zaenkrat bomo vpeljali tako, da bo pri rani maši zjutraj pel mešani zbor, ki šteje 26 izvežbanih pevcev, pri deseti maši mladinski zbor, popoldne pri večernicah bo pa ljudsko petje. Trdno upam, da bo z božjo pomočjo to napredovalo.

Tuintam slišim pomisleke proti ljudskemu petju, in to od strani organistov, ljudstva in tudi duhovnikov. Pa te pomisleke le na stran! Kar začeti je treba. Upam, da bom ob koncu leta že lahko poročal o večjih uspehih. **Frane Klančnik, st.**

Vrhnika. Dne 27. januarja 1933 je umrl na Vel. Lipoglavem tamošnji dolgoletni organist g. Anton Zupančič v starosti 83 let. Pokojni je bil ugleden, občespoštovan in čislán mož, posestnik (v lipoglavski fari eden najpremožnejših), občinski svetovalec itd. Službo organista je vršil od leta 1882 do 1922, torej točno 40 let, zato pač zasluži, da se ga kot rojaka spomnim s temi vrsticami.

Glasbe se je učil pri svojem očetu g. Antonu Zupančiču, ki je pred njim na Lipoglavem orglal 30 let, tako da je p. d. Jerinova hiša dajala župni cerkvi organista nepretrgano dobo 70 let! Kakor njegov oče, ki je bil skoz in skoz gentleman in mu tudi po zunanosti ni bilo prisoditi, da je kmetskega stanu, tako je imel tudi pokojni g. Zupančič plemenito dušo in visoko srčno kulturo ter velik talent za glasbo. Vsako melodijo, ki jo je le enkrat čul, si je zapomnil za vedno, zato je znal na pamet nad 500 cerkvenih napevov, radi česar ni bil nikdar v zadregi zaradi dragih muzikalij, ki jih skromna

cerkev sv. Nikolaja ni mogla kupovati. Za časa pokojnega g. župnika Vincencija Polaja si je izpopolnil glasbeno znanje tako, da je pod njegovim vodstvom lipoglavski cerkveni zbor (kvartet) bil gotovo med prvimi podeželskimi kori, ki je vpeljal cecilijansko petje v cerkev, in to v času, ko drugod še niso poznali »Cecilije« ter so bile poskočnice (valčki, polke in banalne arije) na dnevnem redu. Spominjam se tiste dobe, kako so ljudje godrnjali čez to »novotarijo«, ki ni nič prida in ki ljudem cerkev omrzi! G. župnik Polaj in njegov organist nista klonila, marveč konsekvntno uvajala pravo cerkveno petje. stare, cerkvenemu duhu nasprotujoče pesmi pa popolnoma iztrebila in izločila iz božjega hrama. Naj omenim, kako je hribovsko ljudstvo sprejelo in »plačalo« cecilijansko petje. Ko je prišla jesen in z njo čas bira, je pokojni g. Zupančič odšel skoraj od vsake hiše praznih rok. Ta nehvaležnost pa ga ni spravila v slabo voljo, temveč je kvitiral vsako zbadanje z vljudnim nasmehom in lepim odzdravom.

Ko pa je odšel župnik Polaj iz Lipoglavca, je nastala na koro dekadencia, a to ne po krivdi g. Zupančiča, marveč na izrečno zahtevo naslednika, ki je bil vnet zagovornik starega petja. Organistu, ki se je bil tako vživel v cecilijansko idejo, je bilo pač težko pri srcu, toda radi poslušnosti do svojega novega predstojnika se je vdal in tako je bilo zopet vse po starem — na veliko veselje privržencev stare glasbe.

Kakor on, tako so znali i njegovi pevci — običajno 1 sopran, 1 alt, 1 tenor, dočim je sam pel bas — vse napeve z besedilom vred na pamet, kar je bila tudi njegova zasluga.

V novejši dobi pa je pod g. župnikom Šolarjem in Pečaričem zopet zadonela razkor cerkvi primerna pesem in tako gre pokojnemu g. Zupančiču zaslužno in upravičeno priznanje, da je on uvedel cecilijansko petje na Lipoglavem.

Organistovske plače je prejemal g. Zupančič okrog 80 goldinarjev na leto. Iz teh skromnih dohodkov je sam plačeval pevce in mehača, tako da je celih 40 let orglal skoraj zastoj. Bil je mož stare korenine, značajan, vljuden in skromen. Ni se ponašal niti na svoj talent niti na svoje premoženje, dasi ga je Bog z obema darovoma oblagodaril. Takih mož je danes le še malo!

Pokojnemu g. Zupančiču se je rodilo 11 otrok, od katerih je 10 živih. Najstarejši sin, g. Ivan, je župnik v Škocijanu pri Turjaku, g. Anton je v redu D. J. ter poseča bogoslovje v Belgiji, g. Alojzij je absolviral veterinarsko šolo v Zagrebu, ostali sinovi in hčere so na očetovem domu, kjer vzajemno gospodarijo.

Blagopokojni je bil od očetove smrti (1897) do letos, torej 36 let, tudi cerkveni ključar. — V njegovo gostoljubno hišo se je marsikdo zatekal; pomoči ni nikomur odrekel. — Zaradi svojih velikih zaslug, ki si jih je stekel za cerkveno glasbo, in radi svoje srčne dobrote bo ostal v trajnem in hvaležnem spominu vseh, ki so ga poznali. Naj uživa večno plačilo!

Anton Grum.

Ledine. Cerkevno ljudsko petje. Boste oprostili, g. urednik, da sem tako dolgo odlašal z obljubljenim poročilom o ljudskem petju v naši župni cerkvi. Nikar ne piši še v »Cerkveni Glasbenik«, sem si mislil, dokler se ljudsko petje zares ne udomači. Čemu dopis, ako bi se prvotna vnema ohladila in bi ljudsko petje šlo v de-crescendo in bi še celo zamrlo. A zdaj, ko bomo kmalu (I. adventno nedeljo 1933) obhajali tretjo obletnico ljudskega petja in sem prepričan, da naši verniki bolj radi pojejo, kot smo si duhovniki mislili, in ko vem, da kjer se je ljudsko petje v cerkvi že nekoliko uveljavilo, bo samo duhovnik kriv, če bo za stalno ali vsaj za daljši čas prenehalo, zakaj bi odlašal z dopisom.

Da je ljudsko petje v cerkvi res nekaj veličastnega in dvigajočega, sem se prepričal med svetovno vojno, ko sem imel priliko poslušati vojake Čeha, Ukrajince, Poljake in Nemce, ko so po cerkvah — (40) dokler jih niso granate razušile — včasih komaj eno ali dve uri hoda za strelskimi jarki — ob času oddiha prepevali Bogu in Mariji v čast, sebi v upanje in tolažbo. Ko ste še prvaki cerkvenoglasbenega udejstvovanja pozivali in bodrili na delo za ljudsko petje, ni čuda, da sem želel, naj bi se tudi v ledinski župni cerkvi čimprej oglasilo ljudsko petje.

Treba je bilo par let potrpežljivo pripravljati tla: prepevati s šolarji pri krščanskem nauku, s fanti in dekleti ob priliki velikonočnega izpraševanja, držati za razmeroma malo župnijo tudi številčno močan cerkveni pevski zbor, pridobiti in navdušiti najboljše med cerkvenimi pevci, oskrbeti besedilo, reči tudi s prižnice spodbudno besedo in tako sem si upal 23. novembra 1930 oznaniti približno takole: Danes teden, I. adventno nedeljo, bo med sv. mašo ob 10 ljudsko petje, to se pravi, da boste peli vsi. Med vami po cerkvi bodo porazdeljeni najboljši cerkveni pevci, zato nikar ne mislite, da ne bo šlo. Pojte pogumno vsi. Če kdo tuintam malo po svoje zavije, se prav malo pozna, kadar jih poje cele stotine. Po navadi pri ljudskem petju radi vlečejo. Vi menda ne boste vlekli. Besedilo za pesmi vam bodo razdelili pevci. Nekateri skrbi, da ne bodo mogli moliti, če bo treba peti. To povem po sv. Avguštinu, velikem učeniku in škofu sv. Cerkve: Kdor poje, dvakrat moli. Saj te vendar besedilo cerkvenih pesmi tako lepo uči krščansko verovati, upati, ljubiti, biti hvaležen za vse božje dobrote, kesati se za grehe. Če pa bi imelo skupno petje koga motiti, naj ve, da bo ljudsko petje samo eno nedeljo v vsakem mesecu in naj le potrpežljivo posluša in bo za to potrpežljivost prejel plačilo od Gospoda.

Prvo adventno nedeljo, 30. novembra 1930, se je mogočno oglasilo ljudsko petje in uspelo nepričakovano dobro. Mnoge je do solz ganilo. Vsi pomisleki proti ljudskemu petju so sprhneli. Lepo je bilo, kdaj bo spet, so govorili po fari.

Po cerkvi primerno razdeljeni in pogumni cerkveni pevci, ki so se zavedali, da morajo držati in je od njih v tako veliki meri odvisno prvo ljudsko petje pri sv. maši, so kajpada največ pripomogli k lepemu uspehu. Pri tej sv. maši pred izpostavljenim Najsvetejšim so peli za prvi nastop primerne in lahke sledeče pesmi, spremljane po St. Premrlovi Cerkveni pesmarici za mladino (Ljubljana, 1916): 1. Glasno zapojmo (št. 20); 2. Belar: Oče večni (št. 1); 3. Rihar: Vi oblaki ga rosite (št. 26); 4. Hladnik: Usmiljeni Jezus (št. 8); 5. Hribar: Ti o Marija (št. 49) in spet blagoslovne pesmi 2. in 3. kitico.

Nato smo imeli ljudsko petje vsako prvo nedeljo v mesecu pri sv. maši ob 10, a pred dobrim letom smo za ljudsko petje izbrali drugo nedeljo v mesecu, ker smo radi prejemanja sv. zakramentov razdelili nedelje po stanovih in imajo možje in fantje odločeno prvo nedeljo v mesecu, ko poje pri prvi maši moški zbor in je seveda pri drugi maši toliko manj mož in fantov pevcev.

Prvo leto (1930/31) smo si morali pomagati z razmnoževanjem besedila za posamezne sporede, zdaj pa uporabljamo Svete pesmice (Gor. Mohorjeva družba, 1932) v 230 izvodih: 120 v molitvenikih »Molimo« in v 110 posebnih odtisih; 30 izvodov teh poslednjih je cerkvena last, a bo treba v kratkem naročiti za cerkev vsaj še 50 izvodov. V postnem času (ko pride II. nedelja v mesecu) in še posebej med pasijonom na cvetno nedeljo, razdelimo med pojoče še vedno besedilo na listih radi pesmi: »Oljsko goro tiha noč pokriva«, ki je lepa in za ljudsko petje zelo primerna postna pesem, a je ni v nobeni zbirki za ljudsko petje.

Dosedaj so prepeli pri ljudskem petju ob 10. maši 45 raznih pesmi.

Razen dveh mašnih (Belar: Oče večni in Sattner: Pred tabo na kolenih) pojejo vse pesmi večglasno, zato je za spremljanje nekaterih pesmi bolj primerna Premrlova pesmarica kot pa partitura Svete pesmice, ki ima za večglasno petje nekatere pesmi prenizko postavljene. Naše ljudstvo ljubi le večglasno petje, zlasti možakarji hočejo »basirati« in jim treba to veselje privoščiti. Organisti so seveda dolžni spremljati ljudsko petje v primerni višini, ker bi bilo škoda lepih visokih sopranov in tenorjev, ki jih je med pojočo množico obilo, če bi zaradi nizke lege ne prišli do veljave.

Ljudje radi pojo; tudi starejši in moški.

Posebnih vaj za ljudsko petje nimamo, razen da včasih s cerkvenimi pevci ob vajah za cerkveni zbor prepojemo na hitro spored za ljudsko petje.

Nova ali manj znana besedila in napeve uvrščujemo v sporede seveda le polagoma in previdno, ko že šolarji znajo in razširjajo melodijo in tekst po domovih.

Ob koncu tega poročila naj izrečem priznanje gg. cerkvenima pevcema Dominiku Zaklju in Vincencu Svetličiču, ki sta prvo leto, ko smo začeli s cerkvenim

ljudskim petjem, vežbala vsak po nekaj fantov in deklet, prvi na Dolenjem Vrsniku, drugi v Mrzlem vrhu, da so tudi ti tako oddaljeni farani bili poleg cerkvenih pevcev v večji pogum in podporo pojočemu cerkvenemu občestvu. Enako gre priznanje in pohvala naši organistinji gdni Viki Bogatajevi za res primerno in občuteno spremljanje ljudskega petja.

O drugih cerkvenoglasbenih zadevah v naši župniji pa morda ob priliki in če bo prostora v »Cerkvenem Glasbeniku«.¹

Janko Zagar, župnik.

Selca. Ker se iz prelepe selške doline ne oglasi noben izmed gg. organistov oziroma organistin, dovolite sprejeti, g. urednik, moje poročilo glede pevskega življenja v Selcih.

Službo organista sem nastopil l. 1930, takoj po dovršeni orglarski šoli, katero sem dokončal prav to leto v Ljubljani. Takoj drugi dan službenega nastopa je bilo treba sestati za orgle. Bil je prvi petek v mesecu in 3. julija celodnevno čiščenje Reš. Telesa, z latinsko mašo. Skoro so se mi hlače tresle od strahu, ker orgel, kakršne so v Selcih, ne dobiš daleč naokoli. Stare so že ca. 130 let. Ne vem, katerega mojstra so. Imajo en manual, ki je skrajšan, in enako tudi pedal. Slednji je sploh okrajšan in znaša njegov obseg eno dobro oktavo. Tipke so rjave namesto bele in vse živive. Če igram piano, se ropotanje manuala in pedala bolj sliši kot igranje samo. To je bilo tedaj, ko sem službo nastopil. Danes je pa stvar v toliko predružačena, da sem se jih privadil in lahko igram nanje. Razen piščali je ves orgelski material zelo slab. Orgle bi bile potrebne temeljitega popravila, ali še bolje, da bi bile nove, vendar dandanes v tej splošni gospodarski krizi ni sploh misliti na kaj takega. — Tako je na kratko popisano instrument, kateri nam pomaga Bogu čast dajati, pevcem pa glas podpirati in dvigati.

Pevski zbor je pa, kot je fara velika, nasprotno zelo majhen in to pač iz razloga, ker je na koru premalo prostora. Šteje 3 soprane, 3 alte, 2 tenorja in 5 basov. Skupaj 13, z menoj vred 14. Ker orgle in organist ne zaslužita posebne hvale, je pa pohvale vreden pevski zbor, posebno ženski glasovi. Soprani so mehki in čisti ter nosijo odliko v višini, alti so globoki in se odlikujejo v nižini, prav tako basi, tenorjem pa tudi ni kaj reči. Dasi je zbor po številu majhen, kateri sestoji iz res samih dobrih moči, je kos vsaki pesmi, pač iz razloga, ker radi posečajo pevske vaje, katere imamo redno vsak petek, pozimi še dvakrat na teden. Redko se zgodi, da bi kak pevec izostal. Še poleti, po celodnevnem trudu in delu redno prihajajo k vajam, za kar jim tudi v tem pogledu gre pohvala. Na koru imamo zastopane vse slovenske skladatelje, kot tudi druge. Tuintam zložim tudi sam kakšno za naše potrebe. Latinskih maš imamo naštudiranih 8. Zadnja, katero smo se naučili, je Rihovský »Missa pastoralis«, katero sem igral l. 1930 pri izpitu na orglarski šoli. O velikih praznikih nas včasih poseti g. operni pevec Anton Drmota, kateri s svojim lepim tenorjem vse ljudstvo vname. Slišati ga želimo še večkrat. Da je tukajšnji pevski zbor na takšni višini, ima pri tem zasluge tudi on, ker ga je tri mesece vežbal v petju. Zahvalo mu izrekam na tem mestu. Notnega materiala imamo dovolj, za kar gre posebna zasluga in hvala g. župniku Francu Šušteršiču, ki je sam vnet glasbenik in pevec. On nam poskrbi, da dobimo vedno po 8 prilog »Cerkv. Glasbenika«, dalje je kupil pesmarice »Božji spevi« in še druge raznovrstne skladbe, zdaj pa še pesmarice »Zdrava Marija«. Cerkev ima eno veliko omaro samih not, nekaj jih imam sam, tako da smo s to robo dobro založeni.

Ljudsko petje se pa pri nas uveljavlja zaenkrat le pri petih litanijah in pri križevem potu. Ljudstvo je pevske vaje, katere smo imeli ob nedeljah po večernicah, v obilnem številu posečalo. Nekateri radi radovednosti, drugi radi petja, vendar kakšne pohvale o tem ne morem reči. Mogoče se bo s časom kaj zboljšalo. Ko sem bil 31. julija t. l. na Sv. Višarjah, sem tam prvič slišal res pravo ljudsko petje. Pelo je vse od kraja. Ne morem povedati, kakšen občutek človeka pri tem navdaja. Če imaš kaj posluha ali ne, glas ti gre kar sam od sebe iz grla in moraš peti, ko slišiš prepevati tako množico.

¹ Kajpada bo. Le pošljite! Prosim. — Ur.

Takšno petje se more v resnici šteti za dvakratno molitev. Kako lepa je pesem »Ti o Marijac, sem šele tedaj slišal, ko jo je pela tolikšna množica ljudi. Mislim sem si, ko bi mogel selške farane postaviti tja gor, da bi slišali, potem bi bili za ljudsko petje gotovo bolj vneti.

Poleg gori omenjenega zbora imam še deklinški zbor, ki poje pri večernicah in pri šolskih mašah. Včasih nadomestuje tudi večji zbor. Tudi s tem imam redne tedenske pevske vaje, kjer se učimo cerkvene in narodne pesmi. Svočas je obstojal še društveni zbor, ki je štel 30 pevcev, toda ob razpustu Kat. prosv. društva je obenem tudi zbor prenehal z vajami.

Tako sem popisal pevsko življenje v Selcih. Še drugi organisti naj se kaj oglasijo, kako oni goje pevsko življenje v svojem kraju; saj taka poročila so za enega in drugega zelo zanimiva, a je teh poročil gotovo premalo.

Smid Lojze, organist.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Gallus Jakob: **Impetum inimicorum.** Trodelni mešani zbor. 1933. Izdala Glasbena Matica v Ljubljani. Širšemu občinstvu so bila Gallusova dela do sedaj po ogromni večini nedostopna. Glasbena Matica je začela izdajati njegova posamezna dela, da bi z njimi seznanila vse, ki se zanja zanimajo. Njegovim skladbam bi bili tudi nekateri naši cerkveni zbori kos. Tehničnih težkoč končno ne nudijo toliko, pač pa zahtevajo bolj številen zbor in predvsem večšega dirigenta. Kdor teh skladb ne more s svojim zborom izvajati, naj si nabavi partituro vsaj za študij, saj je dovolj zanimiva. Pri starih skladateljih se lahko učimo bolj kot kje drugje, kakšen je pravi cerkveni slog, kako se piše za zbor in pa kako se s preprostimi sredstvi dosejajo veliki učinki.

M. Tomc.

A. Cerer: **Tebe Boga hvalimo.** Za 8 glasen mešan zbor in orgle. Pompозна skladba, na blesteč učinek preračunana. Kot taka bo brez dvoma dosegla svoj namen. Zahteva pa dobrih orgel in še boljšega organista ter gosto zaseden zbor. Orgelski del ni toliko orgelsko kot klavirsko ali še bolje: orkestralno zamišljen. Zato bi skladba z orkestralno spremljavo še najbolj učinkovala. Tudi zborovski del, dasi učinkovit, se mi zdi preveč klavirski. Pevci bodo imeli pri študiju velike težave radi nelogične in nejasne delitve ozir. podvojitve glasov. Če pogledamo samo moške glasove, si včasih kar po vrsti sledijo eno-, dvo- do šestglasni akordi. Če prištejemo zraven še ženske glasove, ni skladba skoraj na nobenem mestu pisana za 8 glasen zbor, kot bi po naslovu sodeč pričakovali, ampak je sestavljena iz hitro se menjajočih štiri-, pet- itd. do devetglasnih akordov, kar bo marsikoga odvrnilo od študija. Veliko mest bi se dalo brez škode olajšati z enostavnim črtanjem glasov, ki dejansko niso drugega kot podvojitve ali potrojitev že danih glasov. Za šibke zборе ta skladba ne bo. Zbori pa, ki imajo dobro zasedene glasove, bodo ob slovesnih prilikah napravili z njo velik vtis. M. Tomc.

V. Vodopivec: **Missa in honorem SS. Cordis Jesu.** Gorica 1933. Mešan zbor. Cena partituri Lir 7, glasovom eno liro. — V. Vodopivec: **Missa in honorem S. Vincentii Martyris.** Moški zbor. Cena kot zgoraj. Obe maši sta kratki, zelo lahki in melodiozni. Tudi začetniški zbori ne bodo imeli z njimi posebnih težav. V času splošne malodušnosti, ko mnogi zbori nimajo toliko energije, da bi se lotili dolgih in težkih latinskih maš, sta ti dve maši naravnost dobrodošli.

M. Tomc.

Breda Šček: **Svetniške pesmi** za mešani zbor. Gorizia 1933. Tiskano kot zasebni rokopis. Cena 7 lir. — Marljiva skladateljica podaja v pričujoči zbirki enajst svetniških pesmi: na čast sv. Nikolaju, sv. Luki, sv. Luciji, sv. Roku, sv. Lavrenciju, sv. Pelagiju, sv. Jakobu, sv. Janezu Evangelistu, sv. Ceciliji, sv. Cirilu in sv. Petru in Pavlu. Skladbe so se ji po večini posrečile. Bolj preproste med njimi so štev. 2., 3., 4., 5. in prvi del štev. 6. Med najboljše pa štejem štev. 1., 7., 8., 9 in 10. Štev. 6 je jako dobra v drugem delu. Štev. 11 je krepka, moti samo

slaba harmonska zveza konec 1. takta v 2. vrsti, kjer bi bil bolj umesten kak subdominanten akord. Tudi prečje (Querstand) med g v altu in gis v tenoru ni lepo. Štev. 4 se razvija neenotno; glasba od 6. do 9. takta nas vrže nekam čisto drugam, kakor je nastavlil zdrav začetni del. Pričetek štev. 5 je v sopranu nekoliko šibak; vleče na sentimentalnost. Razvez dominantnega četverzvoka v tonični trizvok z navzgor vodeno septimo in zmanjšano kvinto, kakor ga Ščekova dvakrat napravi v št. 6, ni posebno priporočljiv. V štev. 8. bo boljše pričeti melodijo z osminko, torej s predidočim osminskim nehajem; to zlasti zaradi gladkejše deklamacije druge kitice. Ta pesem kakor še več drugih zasluži pohvalo vsled vzorne enotnosti. Vse pesmi so porabne, nekatere prav hvaležne in učinkovite. Škoda, da pesmi sv. Lucije, sv. Roka in sv. Cecilije nimajo več kitic. Škoda tudi, da se je vrinilo v partituro precej tiskovnih napak. Na nekatere opozarja skladateljica sama na priloženem lističu; ostalo pa je še več drugih. Navajam samo bolj važne:

1. stran, 1. vrsta, 2. in 3. takt v basu: celinka z vezajem.
1. stran, 2. vrsta, 1. takt, zadnja osminka v altu: e.
1. stran, 2. vrsta, 2. takt v altu: d, dis.
4. stran, 1. vrsta, 2. takt, zadnja četrtinka v orgelskem stavku: e.
6. stran, 4. vrsta, 1. takt v tenoru: h, h, e.
6. stran, 4. vrsta, 4. takt v tenoru: e, d, cis.
9. stran, 1. vrsta, 3. takt v basu: as, g, f, es.

Zbirko seveda priporočam.

St. Premrl.

Breda Šček: Odpevi k litanijam Matere božje za mešani zbor. Gorizia 1933. Tiskano kot zasebni rokopis. Cena 6 lir. — Litanije z odpevi, zlasti Marijinimi, so na Slovenskem med vsemi litanijami najbolj priljubljene, so prava ljudska pobožnost, nekaka ljudska »liturgija«, kakor jih je nekoč nekdo imenoval. Kdo utegne prešteti vse najrazličnejše odpeve, ki se pojo oziroma so se v prejšnjih časih peli pri lavretanskih litanijah po slovenskih cerkvah! Vsaka slovenska pokrajina ima svoje izrazite: ima jih krajska, ima goriška, ima štajerska itd. Človek bi mislil, da je te vrste naše ljudsko cerkvene glasbe že dovolj. A ne. Naši skladatelji in skladateljice nam zlagajo in prirejajo še vedno nove in nove. Breda Ščekova jih je zložila kar 18 novih, svežih, res lepih. Tri za božični čas, tri velikonočne in 12 različnih, splošno porabnih. Ti njeni odpevi so vsekakor iskreni, pristrčni, enotno zasnovani in prav okusno harmonizirani. Vsakdo jih mora biti vesel. K njenim uglasbitvam samo par opazk! Pri prvem božičnem odpevu svetujem v 1. taktu za bas d f s mesto d, ker teče bolj naravno. Štev. 2 (velikonočna) in štev. 1 splošnih odpevov naj imata dvočetrtinski takt. V sredi osmega splošnega odpeva je uporabljen del zadnji čas tolikanj ustrezajoče pesmi »Je angel Gospodov«. Da se ta motiv uporablja v novi skladbi, se mi ne zdi prav. Nastaja mešanica. Sem bolj za to, da poje ljudstvo kot odpev drugi del dotične priljubljene pesmi same: »Češčena si Marija, je angelski glas; bo zadnja ura bila, Marija prid' po nas.«

St. Premrl.

Breda Šček: Kadar jaz umrla bom. 33 harmoniziranih ljudskih pesmi za mešani zbor. Trieste, 1933. Samozaložba. Tiskano kot rokopis. Cena 12 lir ali 48 Din. Zbirko prodajajo vse knjigarne. — V tej zbirki izdane slovenske ljudske pesmi so po večini štirivrstičnice ali poskočnice, zložene periodično po štiri in štiri takte, semtertja z refrenom; nekaj pa je tudi nesimetričnih, n. pr. št. 3 (Ogljar): 3+3 + 2 + 3+3 takti, ali št. 16 s sedmimi takti, ali št. 18 s 6+4 takti, ali št. 24 s 6+9 takti. Oblika pesmi je največkrat dvodelna, nekaj kratov trodelna, n. pr. že omenjena št. 3 ali št. 33. Nekaterim pesmim, oziroma napevom bi se bolje prilegal $\frac{6}{8}$, oziroma $\frac{6}{8}$ mesto $\frac{3}{4}$. Med te štejem št. 1., 4., 8., 10., 12. in 30.; št. 26. pa bi se mogla zapisati v $\frac{3}{4}$ taktu. Vsebinsko so te pesmi lirične, poučno epične in šaljive. Med prvimi je več zaljubljenih, ki za razširjanje med ljudstvom niso primerne. Nekaj teh pesmi in napevov je po vsej Sloveniji znanih, precej pa je najbrž primorskih. Teh podatkov pri posameznih pesmih pogrešam. Ščekova je te pesmi priredila za štiriglasni mešani zbor, samo št. 30 je peteroglasna z deloma ležečim basom. Harmonizacija je po večini dokaj lepa, okusna in

umetna; nekatere pesmi so jako skrbno, dasi svojevrstno prirejene. Tuintam se je prirediteljica pač malo preveč oddaljila od načina, kako ljudstvo te pesmi večglasno poje. Nekatere pesmi so pa prirejene preprosto, brez posebnih umetnij, res ljudsko. So pa tudi nekatere vmes, ki bi potrebovale še nekoliko pile. Zlasti vzporedne oktave, ki nastopajo brez pravega vzroka v št. 9 (enkrat), v št. 18 (dvakrat kot »šepaste«), v št. 19, drugače izvrstno kontrapunktično obdelani (dvakrat proti koncu) in v št. 28 (takoj v prvem taktu), bi morale izostati. Za studij zbirko toplo in predvsem priporočam. Je pa v nji tudi dosti pesmi, ki je prav, da se tudi pojo in izvajajo. St. Premrl.

Krog, Zbornik umetnosti in razprav. Ljubljana, 1933. Knjigo so založili sodruđniki. Uredil jo je Rajko Ložar. Natisnila jo je tiskarna Veit in drug d. z o. z., Vir, p. Domžale (Peter Veit). Klišeji »Jugografike« v Ljubljani. — Izmed razprav, ki so jih napisali: Rajko Ložar (Človek in čas), Boris Orel (Na robu slovenske legende), Pino Mlakar (Misli o plesu), Božo Vodušek (Za preureditev nazora o jeziku), Vilko Ukmar (Pota sodobne glasbe), Bogo Pregelj (Romantična znanost), Ludvik Klakočar (D. H. Lawrence in eros), Mirko Javornik (Beg v umetnost), Rajko Ložar (K novemu stavbarstvu), Boris Orel (Prve pripombe k slovenskemu filmu) ter poleg več leposlovnih spisov in pesmi bosta glasbenike najbolj zajeli Vilko Ukmarjeva razprava »Pota sodobne glasbe« in njegova skladba »Ta strašni čas«. V svoji globoko zajeti razpravi Ukmar zelo značilno riše celotni razvoj glasbe zadnjih stoletij, počenši z romantiko in opisuje razne glasbene struje, ki so ji sledile kot odpor proti nji. Predvsem impresijonizem in naturalizem, nato ekspresijonizem, pa zopet nova naturalistična in materialistična naziranja. Najnovejši čas je prinesel dadaizem, ki se izživlja v sirovem smešenju vseh umetniških zgledov preteklosti; na drugi strani se je silno razmahnila jazz-glasba. Proti pretiranemu individualističnemu ustvarjanju se je pojavila struja, ki se zateka zopet v enostavnejšo diatoniko in linearno polifonijo ter ji je ideal formalna zaključenost skladbe. V svoji skrajnosti prehaja ta struja že v konstruktizem (mehanizem). Končno opisuje Ukmar še najmlajšo strujo. Glasba te struje se oklepa zopet zunanje formalne zaključenosti, ki pa ni sama sebi namen kot kak estetski lik, temveč nujno raste iz notranje izraznosti. Stremljenju te struje ustreza polifonija, enostavna, diatonično osnovana melodika, preprosta ritmika in prozornost, harmonična blagoglasja se izbegavajo. Pota sodobne glasbe so različna in razvoj še ni dosežen. »Nedvomno pa se bliža čas,« pravi Ukmar, »ko bo zmagala najmočnejša (struja) in dala pečat vsej naslednji dobi, njenemu življenju in delu.« — Ukmarjeva skladba 4glasni mešani zbor »Ta strašni čas« (na besedilo Srečka Kosovele) je zložena v najmlajšem slogu. Zgrajena je linearno brez ozira na kako blagoglasje, dokaj atonalno, brez takta in bolj instrumentalno kot vokalno. Strašne trdote, praznote in nenavadne harmonske tvorbe potekajo tu seveda iz stremljenja po čim večji sodobnosti. Oblikovno je skladba jasna, trodelna. Prične z odločnim unisonom, na kar se glasovi vsak v svoji smeri zaženo, dvignejo en ton više in vnovič deloma drugače zarajajo. Pri vzdržanem kvartnem akordu nastopi bas z novo temo, povzamejo alti, nekoliko premenjeno prinese tenor, potem zopet bas in nato vsi glasovi enoglasno. S ponovitvijo začetnih obojnih pogonov se konča prvi del (Es-dur). Drugi del ima predpisana dva višaja. Z novimi temami oz. motivi in mnogovrstnimi kontrapunktičnimi umetnijami je še smelejši od prvega; tudi ritmično precej zapleteno razpreden. Proti koncu drugega dela pa postane za nekaj trenutkov dokaj mirnejši in preprostejši. Tretji del prinese stesnjenje glavne teme z novo vmes bolj umerjeno melodijo v tenoru in potem v sopranu. Pred sklepom nastopi še en daljši unisono v obsegu ene oz. dveh oktav, ki se z rahlo protimelodijo v altu in basu umiri in dovrši v sopranu in tenoru. Ukmarjeva skladba je za izvajanje izredno težka. — Zbornik »Krog« priporočam. Ima tudi osem umetniških prilog. Stane 50 Din. Naroča se v Ljubljani, Bleiweisova cesta 20/III. St. Premrl.

Jezus naj živi. Kakor dr. Opeka prinaša v zadnjih dveh snopičih »Raztreseno klasje«, t. j. govore, ki niso več podani ciklično, marveč priložnostno, tako je povezal monsignor Premrl evharistične pesmi, pobrane iz raznih letnikov Cerkvenega Glasbenika, in jih povezal v lepo dišeči šopek pod egido: Jezus naj živi. Zbranih je 42 pesmi od skladateljev: Premrl 18, Fric 2, Grum 1, Kristl 1, Štrbenc 2, Zeleznik 1, Adamič 1, Bricelj 1, Hochreiter 3, Jobst 1, Klemenčič 2, dr. Lukman 1, dr. Mlinar-Cigale 1, p. Hugolin Sattner 3, Stritar 1, Tomc 1, Zupanc 1, Fabiani 1. Razni skladatelji — razna dela, vendar vse pesmi dostojne, pravilne, cerkvene, in to daje pesmim veliko vrednost. Kdo bi iskal te pesmi po starih Glasbenikih? Tu ima zbrane: a) blagoslovne, b) splošne, c) Srca Jezusovega. Vse so šle skozi roke Premrlove, torej pravilne v tehničnem oziru. Oblika je lepa, pesmi krasno litografirane. Čas za izdajo cerkveno-glasbenih del je danes neugoden, vendar nikomur ne bo žal, če žrtvuje za te pesmi malo vsoto, kajti med pesmimi so semtertje pravi biseri. Cena partituri 60 Din, glasovi po 12 Din.

P. Hugolin Sattner.

Vinko Vodopivec: **Lavretanske litanije** za moški zbor. Gorizia, 1933. Z odobrenjem knezoškofijskega ordinariata z dne 30. avgusta 1933, št. 1976/33. Cena 1.20 L. Na opalografu pomnožil in izdal Roman Pahor. Ranziano (Gorizia). — Preprosta, lahka, melodijozna skladba, ki se gladko in naravno razvija: lepo dviga in pada. Zložena je v C-duru in čisto diatonično. Priporočam. — St. P.

Alojzij Mav, C. M.: Oj zato... Dvoglasno s klavirjem ali harmonijem. Samozaložba. Cena 2 Din. — Prav ljubka, v prijetnomelodijoznem slogu zložena pesem, ki se bo brezdvomno povsod priljubila. Refren je že malce opereten, na vsak način pa mičen in učinkovit. Priporočam. — St. P.

Stanko Premrl: **V zakramentu vse svetosti.** K tej pred kratkim izišli zbirki 12 spévov pri blagoslovu po rimskem obredu, so izšli tudi glasovi in se dobe v Jugoslovanski knjigarni po 4 Din. Partitura stane 20 Din. Naročite!

Glasbena Matica v Ljubljani je izdala letos poleg gori omenjenega Gallusovega tridelnega mešanega zbora »*Impetum inimicorum*« in Gallusovega osmeroglasnega mešanega zbora »*Ubi Plato?*« tudi nekaj samospévov s klavirjem: Stanko Premrlovega »*Bolhač*«, Josip Pavčičevi »*Dve uspavanki*« in »*Pred durmic*« ter Fran Gerbičev samospév »*Pojdem na prejo*«. Skladbe priporočamo.

L'organista italiano, 1933, mesečnik za cerkveno orgelsko glasbo, izhajajoč v Bergamo (Italija) v založništvu Carrara, je objavil v dosedanjih letošnjih številkah (od januarja do avgusta) že 61 prav praktičnih orgelskih skladb. Izmed slovenskih skladateljev sta bila do sedaj zastopana: Anton Jobst z eno skladbo v marčevi številki in Emil Hochreiter z eno skladbo v avgustovi številki. Poleg skladb prinaša *L'organista italiano* tudi teorijo orgel. List ponovno priporočamo.

Walther A. F. Graeber: Fughetta. Verlag Nirvana — Frankfurt a. M. — Skladbo, ki smo jo prejeli v oceno, oziroma v svrhu priporočila, kot netežko in dokaj zajemljivo organistom priporočamo. Cena ni označena.

Razne vesti.

Ljudsko petje se zadnji čas pri nas zelo lepo razvija zlasti pri raznih cerkvenih slavnostih. Veličastno ljudsko petje je bilo pri biserni maši g. nadškofa A. B. Jegliča na Stadionu, kakor tudi popoldne v stolnici pri slovesnih litanijah. Istotako beremo lepa, prav vzpodbudna poročila o krasno uspelem ljudskem petju na naših dekanijskih in drugih evharističnih slovesnostih. Skupno petje je bilo ob takih prilikah v št. Jerneju, na Trški gori, v Predosljah, v Tržiču, v Trebnjem itd. Prihajamo do spoznanja, da skupno

petje uspeva najbolj takrat, kadar ga izvajajo velike množice in ob prilikah, ko je tudi navdušeno razpokoženje ljudstva temu primerno.

Umrl je v Cerknici 24. julija tamošnji g. dekan Josip Juvanec, bivši nadzornik organistov za cerkniško dekanijo, brat skladatelja Ferda Juvanca. Blagopokojni g. dekan je že kot bogoslovec deloval dve leti v odboru Cecilijinega društva ljubljanskih bogoslovcev, deloma kot blagajnik, deloma kot predsednik in bil odličen član-basist pevskega bogoslovskega zbora. Kot duhovnik je služboval vsa leta na Notranjskem, nazadnje v Cerknici kot priljubljen dekan-župnik skoro 20 let. Poleg tega je mnogo storil za časno blaginjo svojih župljanov v raznih društvih. Bog mu vse obilo poplačaj-

Umrla je v Ljubljani 21. avgusta uršulinka M. Marija Pija od Jezusa, roj. Mira Regali, sestra slovenskega pisatelja in znanstvenega zgodovinarja dr. Josipa Regalija. Kot uršulinska učiteljica je delovala v mekinjskem samostanu, potem pa jo je redovno predstojništvo poslalo v Mons v Belgijo, da bi se tam usposobila za učiteljico francoščine. Tu je prevzela tudi orglanje in vodstvo petja v tamošnji uršulinski cerkvi. Napisala je tudi dve asketični knjigi »Življenje z Jezusom« in »Kraljevanje Srca Jezusovega v družinah«. Šola, orglanje, petje in pisateljsko delo ji je zgodaj izžrpalo moči. Naj mirno počiva v domači slovenski zemlji!

V Novem mestu je 7. avgusta preminula gospa Ivana Barlè, vdova po pokojnem nadučitelju Ivanu Barletu in mati urednika hrvatske Sv. Cecilije, zagrebškega stolnega kanonika Jankota Barleta. Blagopokojna gospa je mnogo let — skoraj četrto stoletje — pela na cerkvenih korih. G. kanoniku naše iskreno sožalje, blagi pokojnici pa naj sveti večna Luč!

Poročila sta se g. Mirko Pugelj, profesor solopetja na drž. konservatoriju v Ljubljani, in gđna Marija Mlekuž, absolventinja drž. konservatorija. Obilo sreče in božjega blagoslova!

G. nadučitelj Lovro Horvat, zaslužen slovenski šolnik in glasbenik, znan kot nabiralec in prirejevalelj slovenskih narodnih pesmi, je obhajal v Kamniku — kjer živi v pokoju — svojo 70 letnico. Bog ga živi!

G. Bernard Pirnat, eden izmed naših najstarejših cecilijancev, dolgoletni organist in pevovodja po raznih krajih ljubljanske škofije, živeč sedaj na Dunaju tudi še v službi sv. Cecilije, obhaja letos 50 letnico svojega cerkvenoglasbenega dela. K jubileju mu srčno čestitamo!

G. Karlo Adamič, znani slovenski cerkveni skladatelj, je s septembrom t. l. nastopil službo učitelja glasbe na škofijski klasični gimnaziji in na bogoslovnem učilišču v Splitu. Sprejel je tudi glasbeno in pevsko vodstvo »Sv. Cecilijec«.

G. prof. Marko Bajuk je s pomočjo Slov. kršč. soc. zveze v Celovcu pripravil in vodil sredi avgusta na Koroškem tri pevske tečaje.

V Slovenski Bistrici je umrl tamošnji organist g. Jakob Kmetec. V službi cerkve je deloval 51 let. Pokoj njegovi duši!

V Ljubljani obstoja poleg državnega konservatorija, poleg šole Glasbene Matice in orglarske šole Cecilijinega društva, še glasbena šola »Slogec« in letos vpeljana banovinska šola za glasbila na Tehnični srednji šoli.

V Bayreuthu na Nemškem se je vršil letos drugi svetovni kongres za glasbo in petje.

O priliki **dunajskega katoliškega zborovanja**, ki se je vršilo od 7. do 12. septembra v proslavo 250 letnice, odkar so bili Turki pred Dunajem poraženi in rešeno krščanstvo za velik del Evrope, so se vršile tudi številne glasbene prireditve: slavnostne maše, koncerti itd. Ob tej priliki je bilo ustanovljeno društvo za katoliško glasbo v Avstriji.

DAROVI ZA »CERKVENI GLASBENIK«.

Po 60 Din: g. Alfonz Breznik, trgovec v Ljubljani in g. Ciril Pirnat, trgovec v Ljubljani; po 20 Din: g. Vojteh Hybašek, profesor glasbe v Št. Vidu nad Ljubljano; po 10 Din: g. Anton Mazovnik, organist v Trzinu, Župni urad na Koroški Beli, g. Franjo Židovec, učitelj drž. meščanske šole v Drjudjencu, g. dr. Franjo Mlinar-Cigale, srezki podnačelnik v Ljutomeru, g. Franc Vavpetič, kaplan v Šenčurju pri Kranju; po 5 Din: Župni urad v Stranjah pri Kamniku, gospa Zinka Thaler-Lovrec, učiteljica drž. dekliške meščanske šole v Celju, gospa Frančiška Pirnat v Ljubljani. — Vsem se najlepše zahvaljujemo. Bog povrni!

NAŠE PRILOGE.

V današnji glasbeni prilogi, obsegajoči štiri strani, prinašamo koralni spev »Reši me«, prirejen za orgle od dr. Fr. Kimovca, V Zakramentu za moški zbor, zložil Matija Tome in V Zakramentu za mešani zbor, zložil Stanko Premrl. Posamezni izvodi se dobe po 1.50 Din.

O skladbah, priobčenih v zadnji (7. in 8.) naši glasbeni prilogi, piše »Slovenec« poročevalec g. V. U.: »Glasbena priloga prinaša 4 Marijine pesmi skladatelja Emila Hochreiterja in dr. Dolinarjevo »Kako vesel je Bog otrok«. Hochreiter se tu glasbeno izživlja še vedno v stari, močno čutni in od prave religiozne glasbe oddaljeni struji. Tudi dr. Dolinarjeva skladba je to pot zašla precej v isto smer. Treba bo slednjim vendarle že spoznati, da taka, za čutnimi učinki stremeča glasba, ki jo je zadnji naturalistični val zanesel tudi v cerkev, z religijo nima zveze ter pričeti s stvarnim delom za izčiščenje cerkvene glasbe, ki ima svojo pravo osnovo edinole v idealističnem umetnostnem principu, kot je najjasneje izoblikovan v gregorijanskem koralu.« — Na to oceno odgovarjam kot urednik »Cerkvenega Glasbenika« sledeče: Priznam, da se je cerkvena glasba že večkrat oddaljila od prave smeri in zašla na stranpota. Tudi danes to ni nemogoče. Tuptam opažamo skladbe, ki postajajo v melodiki presladkobne, v ritmiki preveč poskočne, harmonično od sile natrpane. To moramo seveda karati in ne dopustiti, da bi se naša cerkvena glasba zopet ali poplitvila ali pomehkužila. Čisto prav je torej, če tudi naša kritika po potrebi od časa do časa na to opozarja. — V našem slučaju je pa stvar takale: Dr. Dolinarjeva skladba je pač zložena v bolj prostem in lahkotnejšem slogu, kot on sicer zлага; a ta pesem ni namenjena za cerkev, temveč za izvencerkvene prireditve. Kot otroška pesem pa se mi zdi posrečena in bi v svojem drugem delu vzdržala tudi primerno cerkveno besedilo. Hochreiterjeve pesmi pa so zložene v slogu, ki smo ga do sedaj vedno smatrali kot posebno plemenitega, visoko umetniškega in vseskozi cerkvenega. In Hochreiter je v svojem slogu in izrazu ustaljen, zrel mojster. V cerkveni glasbi in ž njo je zrastel in se razvil v enega naših najboljših skladateljev. Je tudi globokoveren v srcu in življenju. Čutnost, v kolikor se kaže v njegovih skladbah, ni le zunanja, ampak prihaja iz globokega notranjega izraza. Če je kdo mnenja in prepričanja, da so te štiri Hochreiterjeve Marijine pesmi oddaljene od prave cerkvene glasbe, se moti oziroma pretirava. Pretirano in pogrešeno načelo je tudi, da treba privzeti danes v cerkveni glasbi v vsakem oziru ideologijo gregorijanskega koralu. Koral nam je brez dvoma vzor; a ni treba, da bi bilo vse samo koral in edinole koral. Kakor v svetni so tudi v cerkveni glasbi pota sodobne glasbe različna in v svoji različnosti tudi od Cerkve same dovoljena in odobrena. Naše Cecilijino društvo se že nad 50 let trudi na izčiščenju slovenske cerkvene glasbe. Tudi v bodoče bomo pazili, da se med pšenico ne prikrade ljulika. To bomo brez usmiljenja trebili; ne bomo pa pustili, da bi nam kdo trebil pšenico.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za Italijo 50 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.